БYХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Yнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 219 (9051)
СЕНТЯБРИИН
17
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Н. С. ХРУЩЕВ США-да ЕРЭБЭ

ВАШИНГТОН, сентябриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев США-гэй президент Д. Эйзенхауэрай уряалаар Америкын Холбоото Штадуудта албан ёһоор айлшалхаяа мүнөөдэр Вашингтондо бууба.

Н. С. Хрущевой, тэрээнэй бүлын гэшүүдэй, хамта ябалсаһан хүнүүдэй һуужа ябаһан «ТУ-114» гэжэ советскэ реактивна самолёт Вашингтондо ойро байдаг Эндрюс гэжэ аэродром дээрэ нютагай сагаар 12 час 21 минутада, Москвагай сагаар 19 час 21 минутада бууба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые угтахын тулада США-гэй президент Эйзенхауэр, гүрэнэй секретарь Гертер, США-һаа ООН-до саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Лодж болон бусад албан тушаалта хүнүүд аэродром дээрэ ерээ.

Угтагшадай дунда СССР-эй посол М. А. Меньшиков байлсаба. Мүн хэблэл, радио, телевидени болон киногой хэдэн зуугаад американска болон гадаадын корреспондентнүүд аэродром дээрэ байлсаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые, тэрэнэй һамган Н. П. Хрущевае США-гэй президент Дуайт Эйзенхауэр самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ угтаба. Аэродром дээрэ байлсаһан албан тушаалта хүнүүдтэй айлшанай танилсаһанай һүүлээр, Н. С. Хрущев Д. Эйзенхауэр хоёр хүндэлэлэй харуулай рапорт хүлеэн абана. Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай гүрэнэй гимнүүд зэдэлнэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын хүндэлэлдэ артиллериин салюдай 21 буудалга нэернэ. Н. С. Хрущев Д. Эйзенхауэр хоёр платформо дээрэ гарана.

Президент Эйзенхауэр тобшо үгэ хэлэжэ, Н. С. Хрущевые, тэрээнэй бүлые, хамта ябалсаһан хүнүүдые Америкын правительство болон арадай зүгһөө амаршалба.

«Тантай хэгдэхэ хөөрэлдөөе һонирхон хүлеэжэ байнаб,—гэжэ президент хэлэнэ.—Бусад оронуудай хэрэгүүдтэ хабаатай асуудалнуудаар бидэнэр хэлсээ хэхэгүй байнабди. Гэбэшье олон асуудалнуудаар һанамжаяа дүүрэнээр, элитээр хэлсэхэдэмнай уласхоорондын шиидхэгдээгүй асуудалнуудай талаар бэе бэеэ һайнаар ойлгохо хэрэгтэ туһалха байха гэжэ этигэнэб».

Бэе бэеэ хүндэлэлсэн, амгалан ёһоор ажаһуухые манай арадай, танай арад шэнгеэр, хүсэдэг байһыень танай ойлгохо байһанда би этигэнэб гэжэ Эйзенхауэр саашань хэлэбэ.

Бэе бэеэ хүндэлэлсэһэн, бүгэдэ ниитын, бата бэхи эб найрамдал хадаа бидэнэрэй хамтымнай зорилго хододоо байха ёһотой гэжэ президент үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Эгээ энэ ёһые баримталан, г-н түрүүлэгшэ, би таниие амаршалаад, Вашингтондо болон Америкын Холбоото Штадуудта һайнаар айлшалхыстнай хүсэнэб.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев харюугай үгэ хэлэбэ.

Бидэнэр үнэн сэдьхэлтэйгээр, арюун хүсэлтэйгөөр танайда ерэбэбди, Совет арад Америкын арадтай эб найрамдалтай, хани барисаатай ажаһуухые хүсэнэб гэжэ Н. С. Хрущев хэлэнэ. Манай оронуудай харилсаае һайн хүршэнэрэй ёһоор байгуулха ябадалдамнай һаад түбэг татаха юуншье байхагүй. Совет ба Америкын арадууд, мүн бусадшье арадууд, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ хамтын дайсанда эсэргүүсэн һайнаар тэмсэжэ, тэрээниие дараһан байгаа. Манай оронуудай арадуудай хани барисаатай, хани харилсаатай байха эшэ үндэһэн, арга боломжо эб найрамдалай эрхэ байдалда бүришье ехэ байха зэргэтэй.

Эб найрамдал сахиха, бэхижүүлхые, амгалан ёһоор зэргэ оршон байхые бүхы арадууд ехээр хүсэнэ гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглэбэ. Дайн гээшэ хэндэшье һайн юумэ асархагүй, тиихэдэ эб найрамдал бүхы арадуудта туһатай. Иимэһээ, манай һанахада, бүхы оронуудай гүрэнэй ажал-ябуулагшад арадуудай хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлхын тулада эгээ тиимэ ёһо журам баримталха зэргэтэй.

Н. С. Хрущев замбуулин соогуур дабшадаг советскэ ракетые һара руу эльгээһэн тухай хэлэхэ зуураа, энэ ушарые дэлхэйн наукын түүхэтэ туйлалта гээшэ гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ түүхэтэ туйлалта советскэ хүнүүдһээ гадна, эб найрамдал хүсэдэг, арадуудай хоорондоо хани барисаатай байхые хүсэдэг бүхы хүнүүдые баярлуулһан байна. Тиихэдэ Советскэ Союзда атомна двигательтэй ледоколые ашаглалгада оруулһан ябадал хадаа ядерна хүсэнэй имагтал амгалан ажалда хэрэглэгдэхыень бүхы арадуудай хүсэдэг хүсэл эрмэлзэлые тодорхойгоор харуулаа.

Та бидэнэр, гэжэ Н. С. Хрущев үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ, газар дэлхэй дээрээ эбтэй эстэй, хани барисаатай ажаһууха ёһотойбди. Бидэнэрэй хамтын эхэ—газар дэлхэй дээрэхи бүхы арадууд мүн лэ эбтэй эстэй, хани барисаатай ажаһууха ёһотой.

Ёһололто угталгын дүүрэһэнэй һүүлээр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрээнэй һамган, США-гэй президент Д. Эйзенхауэр нээмэл автомашина тээшэ ошобо. Һүрэг олон автомашинанууд Вашингтон тээшэ ошоно.

Вашингтоной хоёр гол үйлсын уулзадха дээрэ заншалта «амаршалгын парад» эхилнэ. Тэрээндэ армиин, далайн-сэрэгэй флодой, ВВС-гэй, моторизованно ба морито полициин подразделенинүүд хабаадаа.

США-гэй правительствын эгээ дээдэ айлшадай буудаг «Блэйр Хаузта» автомашинанууд хүрэжэ ерэнэ. Вашингтондо байха зуураа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев эндэ байрлаха юм.

ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДТА ТООСООТО-ҺУНГУУЛИИН СУГЛААН ЭМХИТЭЙГЭЭР YНГЭРГЭХЭ

[Р]еспубликымнай партийна эхин [орга]низацинуудта тоосоото-һунгуу[лиин] суглаанууд захалба. Эдэ суг[лаан]нууд ехэнхидээ эмхитэйгээр, [демокр]атическэ дээдэ хэмжээндэ, ша[нар]һайнтайгаар үнгэрнэ, КПСС-эй [XXI] съездын, партиин ЦК-гэй Пле[нум]үүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүү[дые] дүүргэхэ, долоон жэлэй түрүү[шын] жэлэй даабаринуудые бэс[елүүлхэ] талаар партийна органи[зациин]гаа хэһэн хүдэлмэриин дүн[гүүдые] коммунистнууд суглаан дээ[рэ] эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэнэ. [Тиихэ] зуураа, шүүмжэлэл болон [өөрын]гөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлжэ, [дутуу] дундануудаа, хэрэглээгүй [арга] боломжонуудаа эрид шууд [элир]үүлнэ, саашанхи хүдэлмэриин[гээ] тодорхой зорилгонуудые ха[рууль]на. Тоосоото-һунгуулиин эдэ [сугл]аанууд коммунистнуудай эдэб[хи] үүсхэлэй дээшэлһые, предприя[тинг]аа, колхозойнгоо, эмхи зургаа[ны]гаа ажал хүдэлмэриин түлөө [тэдэ]нэй һанаагаа зободог, харюу[...]аа мэдэрдэг байһые эли то[д] харуулна. Жэшээлхэдэ, ПВЗ-[ын] ТЭЦ-эй парторганизациин тоо[со]то-һунгуулиин суглаан боложо, [тоос]ото үе соо нилээд ехэ хүдэлмэ[ри] хэгдэһые, үйлэдбэреэ партийна [орга]низациин һайнаар хүтэлбэрил[һэн], болоһые коммунистнууд тэмдэг[лэхэ] зуураа, шиидхэгдээгүй асуу[дал]нуудта гол анхаралаа хандуул[жа], дутуу дундануудые шангаар [шүүм]жэлээ. ТЭЦ-ые үргэдхэхэ хаб[сар]алгын хүдэлмэриин ехээр унжа[ра]уулагдажа байһанда ТЭЦ-эй [удар]лга хэдэг 2-дохи управлениин [хүтэ]лбэрилэгшэд шанга шүүмжэ[лд]э ороһон байна.

[Яам]дна бүтээдэг, заһабарилдаг [заво]дой тоосоото-һунгуулиин пар[тийн]а суглаан баһал ехэ эдэбхи[тэйг]ээр үнгэрбэ. Эндэ 10 гаран [хүн] үгэ хэлэжэ, дутуу дундануудые [элир]үүлээ, һанамжа, дурадхалнуу[дые] хэлээ. Коммунистнууд нүхэд [...]анов, Кузьмич, Андреев болон [буса]д үгэ хэлэхэ зуураа, ажалай [эмхи]дхэл һайжаруулха, шэнэ тех[ни]э бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха [асуу]далнуудта тогтобо. Бүтээн [гарг]адаг продукциингаа шанарые [һайж]аруулхын түлөө партбюро [шанг]аар тэмсэнэгүй гэжэ инженер [...]гина шүүмжэлһэн байна. Ком[мун]истическэ ажалай бригадын [нэр]э зэргэдэ хүртэхын түлөө тэм[сэ]э байгшадта партбюрошье, [проф]союзай организацишье зохихо [анх]аралаа хандуулнагүй гэжэ нү[хэр] Карпов, Левагин гэгшэд мэдүү[лээ]. Партийна бюро партгруппа[нуу]даа һулаар хүтэлбэриллэг бай[на].

[Бүх]энхыдөө тоосоото-һунгуулиин [пар]тийна суглаанай эмхитэйгээр [үнг]эржэ байбашье, энэ шухала хэ[рэг]тэ горьтойхон дутагдалнуудай [бай]һаниинь баримтанууд дээ[рэ] элирнэ. Зарим суглаанууд [сайн] бэлэдхэлгүйгөөр, шүүмжэлэл[гүйг]өөр үнгэрнэ. Зарим парторгани[зации]н секретарьнууд тоосоото [сугл]аан соогоо, мүн үгэ хэлэгшэд[ээ] партийна организациингаа [ажал я]буулгые һайнаар элирхэй[гээр] харуулдаггүй, дутуу дунда[нуу]д, алдуу эндүүнүүдээ шан[гаар] шүүмжэлдэггүй, абаһан уялга[нуу]даа заатагүй дүүргэхэ хэрэгтэ, [КП]СС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Плену[мые] амжалтатайгаар угтаха хэрэг[тэ] коммунистнуудай анхарал хан[дуу]лдаггүй байна. Мүн ажахын [бол]он культурна байгуулалтын хо[ёр]хараата асуудалнуудые дахин [дахи]н хаража үзэхэ хэрэгтэ анха[рал]табигданагүй. Олохон суглаа[нуу]д дээрэ гол түлэб хүтэлбэрилхы нүхэд үгэ хэлээд, юрын коммунистнууд дуугай һуудаг, тиимэһээ шанга шүүмжэлэл, бэеэ шүүмжэлгэ гарадаггүй байха юм. Хэдэ хэдэн парторганизацинуудта тоосоото элидхэлээр юрэ, халирхай шиидхэбэри батална абтаа.

Улан-Удэ городой, Кабанскын, Прибайкалиин, Сэлэнгын аймагуудай зарим парторганизацинуудта эдэ суглаануудые эртээнһээ һайнаар зарлаагүй дээрэһээнь олохон коммунистнууд ерээгүй. Жэшээлхэдэ, совнархозой барилга-хабсаралгын управлениин, түмэр замай Улан-Удын отделениин хэлхеэ холбооной зургаадахи дистанциин, 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын парторганизацинуудта болоһон суглаануудта коммунистнуудай 60—65 процентнь байгаа. КПСС-эй Кабанскын, Октябрьска болон бусад зарим айкомуудай секретарьнар, бюрогой гэшүүд тоосоото-һунгуулиин суглаануудта өөһэдөө үсөөн хабаадалсана. Уставай ёһоор парторганизацинуудта тоосоо болон һунгалта үнгэргэхэ болзорой ямараар сахигдажа байһаниие партиин зарим айкомууд хинан шалганагүй. Жэшээлхэдэ, Октябрьска районой—7, Железнодорожно районой 26 парторганизацида суглаанууд саг болзортоо үнгэрөөгүй. Тоосоо, һунгалтын үедэ партийна эхин организацинуудые шадамар бэрхэ секретарьтай болгохо тушаа КПСС-эй олон айкомууд зохихо хэмжээ абанагүй.

Һаяшаг КПСС-эй обкомой бюро тоосоото-һунгуулиин суглаануудай материалнуудые хаража үзөөд, эдэ суглаануудта бэлдэхэ, тэдэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ бии байһан дутуу дундануудые дары усалхаха ёһотой гэжэ КПСС-эй горком, айкомуудые уялгалаа.

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө партийна организацимнай ямараар тэмсэнэб гэжэ тоосоото-һунгуулиин суглаан дээрэ һайса хөөрэлдэхэ, дутуу дундануудаа, тэдэнэй бии болодог шалтагаануудые элирүүлхэ, алдуу эндүү, дутагдалнуудые гаргадаг албан хойрог хүдэлмэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлхэ хэрэгтэй.

1959 оной социалистическэ уялга, түсэбүүдые заатагүй дүүргэхын тула бодото хэмжээ-ябуулганууд батална абтаха, ерэхэ жэлдэ парторганизациин бэелүүлхэ гол зорилгонууд тодорхойлогдохо ёһотой.

Парторганизацинуудаа бэлэдхэл һайнтай, шадабаритай секретарьнуудтай болгохын тулада КПСС-эй горком, айкомууд шухала хэмжээ абаха зэргэтэй. Парторганизациин секретарьнуудаар, партбюрогой, парткомой гэшүүдээр эдэбхи үүсхэлтэй, партийна организациие ударидажа шадахал хүнүүдые табиха хэрэгтэй. Парторганизациин секретарьнуудта, илангаяа шэнээр һунгагдаһан хүнүүдтэ түрүүшын үдэрһөө эхилэн, хүдэлмэридэнь туһалжа байха гээшэ шухала удхашанартай. КПСС-эй горком, айкомуудай зорилго юуб гэхэдэ, тоосоото-һунгуулиин суглаануудай ямараар үнгэржэ байһаниие һайнаар хинан шалгажа, суглаануудые үнгэргэхэ, тэдээндэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ КПСС-эй горком, айкомой секретарьнуудые, бюрогой гэшүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, коммунистнуудай шүүмжэлхы һанамжа, дурадхалнуудые бюро дээрээ ходо хаража үзэжэ, зохихо хэмжээ саг сооны абаха гээшэ тон шухала.

Ехэ театрын артистнууд шагнагдаба

[С]оветскэ искусствые хүгжөөлгэдэ [ех]э габьяатай байһанайнь түлөө [Ех]э театрын баледэй артистнууд [...] Т. Жданов, Г. С. Уланова, опе[рн]а артист М. Г. Киселев, дирижер [...]Ф. Файер гэгшэдые СССР-эй [Вер]ховно Соведэй Президиум Ажа[лай] Улаан тугай орденуудаар шаг[нал]а.

[«Х]үндэлэлэй тэмдэг» орденоор 24 [хүн] шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо [теа]трын уран зурааша В. Ф. Рын[дин], баледэй артистнууд Г. К. Фар[ма]нянц, А. А. Лапаури, Н. В. Чистов болон бусад бии. «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар 8 хүн шагнагдаа.

* * *

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа советскэ искусствые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө Ехэ театрын артистнууд И. И. Краузе (Петрова), Р. С. Лапаури (Стручкова), М. М. Плисецкая гэгшэдтэ СССР-эй арадай артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо.

(ТАСС).

Һаратай „мэндэшэлэлдэжэ" байхадаа...

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтажа байһан Борьёогой совхозой механизаторнууд, жолоошод Эхэ оронойнгоо түүхэтэ илалтануудаар бүри урмашан ажаллана. Совхозойхид хоёрдохи ракетын Һарада ошожо бууһан, сентябриин 14-нэй, үдэр түсэбһөө гадуур 23 мянга гаран пүүд таряа гүрэндөө худалдаад байба. Мүнөө тэндэхид үшөө 22 мянган пүүд гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур хамта 45 мянган пүүд эрхим шанартай орооһо сентябриин 20 болотор гүрэндөө худалдаха гэһэн социалистическэ уялга абанхай. Тиигэжэ хараалагдаһан түсэбөө 2 дахин үлүүлэн дүүргэхэнь.

Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула совхозой хүдэлмэришэд зориг дээрээ зориг бадаруулан, эршэмтэйгээр ажаллана. Жэшээлхэдэ, механизаторнууд Александр Метёлкин, Иван Афанасьев гэгшэд 592—400 гектар тарya хадаад, 100—75 гектарайнь баал суглуулан сохинхой. Тиихэдэ комбайнер Михаил Каратаев 250 гектарай баал суглуулжа, гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 12—13 центнер орооһо сохибо. Тэрэшэлэн жолоошод Владимир Чагдуров, Иван Шарин гэгшэд механизаторнуудһаа гээгдэнэгүй. Тэдэнэр гүрэндэ тушаагдаха тарья, мүн комбайнһаа гараһан орооһо шэрэхэдээ үдэр бүринигөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэжэ, социалистическэ мүрысөөндөө түрүүлнэ.

Гадна эндэхи аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Доржиев, партийна организациинь секретарь нүхэр Банров) гүрэндөө 18 мянга 433 пүүд тарья худалдаха гэһэн түсэбөө сентябриин 10-да дүүргээ. Мүнөө түсэбһөө гадуур тарья тушаалга үргэлжэлһөөр. Мүн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид 2-дохи ракетын харгыдаа ябаһан үдэр, сентябриин 13-да, гүрэндөө 3120 центнер тарья тушаажа, түсэбөө 120 центнереэр үлүүлэн дүүргэбэбди гэжэ мэдүүлээ. Эндэхид 2000 центнер эрхим сортын шэниисэ гүрэндөө худалдаа.

Я. Вяткин.

Иволгын «III-я пятилетка» колхозой эрхим жолоошон Иван Алексеевич Антонов колхозой партийна эхин организациин секретарь байхынгаа хажуугаар үдэрынь гүрэндэ тушаагдаха тарья шэрэдэг, һүниндөө комбайнһаа гараһан орооһо тоог дээрэ асардаг юм. Тиигэжэ унтаха нойргүйгөөр ажаллажа байхадаа хэдэн мянган пүүд тарья шэрэнхэй юм. **Зураг дээрэ: колхозой** шофёр нүхэр Антонов.

И. Денисовэй фото, текст.

Н. С. Хрущев США-гэй президент Д. Эйзенхауэртай уулзаба

ВАШИНГТОН, сентябриин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Мүнөөдэр нютагай сагаар 3 час 30 минутада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Америкын Холбоото Штадуудай президент Дуайт Эйзенхауэрта ошожо, Сагаан байшан соо хөөрэлдөө.

Советскэ талаһаа СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд М. А. Меньшиков, СССР-эй МИД-эй Америкын оронуудай таһагые даагша А. А. Солдатов, МИД-эй советник О. А. Трояновский хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Америкын талаһаа США-гэй вице-президент Р. Никсон, США-гэй гүрэнэй секретарь К. Гертер, США-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Л. Томпсон, США-һаа ООН-эй дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Г. Лодж, США-гэй гүрэнэй секретариин туһалагшын орлогшо Ф. Колер, гүрэнэй департаментын оршуулагша А. Коловский хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

„Ленин" гэжэ атомна ледокол түрүүшын тамаралгада гараба

ЛЕНИНГРАД, сентябриин 15. (ТАСС). «Ленин» гэжэ атомна ледокол Нева мүрэн дээрэ гурбан үдэр соо байһанайнгаа һүүлээр, мүнөөдэр үдын урда тээ якоряа үргэжэ, түрүүшын тамаралгада гараа.

Хэдэн зуун суднануудые жолоодоһон, урдын Балтийска лоцман Семен Григорьевич Курочкин полярна флодой флагманай борт дээрэ бии. Экипажай гэшүүд замай вахтада жагсаа.

Советскэ техникын тон ехэ хүгжэлтэ

Замбуулин соогуур дабшадаг ракетые Һарада хүрэтэр табиһан ушар советскэ наука, техникын агууехэ шэнэ илалта мүн.

1959 оной сентябриин 14-нэй үдэр замбуулинай дайдые хүнэй мэдэлдэ абалгын тон томо шата боложо наукын түүхэдэ ороход байна. Советскэ Союзай гербын дүрсэтэй вымпел Һара дээрэ ошоод байна. Энэ хадаа советскэ хүнүүдые ехээр омогорхуулна.

Һара хүрэтэр ракетэ табиһан ушар советскэ ракетнэ техникын тон ехээр хүгжэнги байһые үшөө дахин гэршэлэн харуулна. Двигательнүүд болон ракетын бүхы аппаратурын эрхим һайн шанартай байжа, һайнаар хүдэлһэнэй ашаар Һара хүрэтэр ракетэ табигдаа.

Замбуулин соогуур дабшадаг ракетын Һарада хүрэһэн ушар советскэ наукын бүлдөү һайн, ехэ арга боломжотой байһые, дэлхэйн наука дотор тэрэнэй гол үүргэ дүүргэдэг байһые үшөө дахин харуулба.

Замбуулинай дайдые мэдэжэ абаха ойрын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ элдэб оронуудай эрдэмтэдэй оролдолго мүнөө бүри һайнаар нэгэдүүлэгдэхэ гэжэ найданаб.

Академик **С. А. Христианович,**
СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьскэ отделениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо.

Сэдьхэл хүдэлгэмэ хоёр ушар

Сэдьхэл хүдэлгэмэ хоёр ушарые: замбуулин соогуур дабшадаг хоёрдохи ракетын Һарада хүрэһэн тухай, «Ленин» гэжэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын атомна ледоколой Нева мүрэнэй уһанда ороһон тухай мэдээсэлнүүдые манай «Победа» артелиин колхозникууд угаа ехэ баяртайгаар угтаа.

Замбуулин соогуур дабшадаг хоёрдохи ракетые байгуулжа, амжалтатайгаар табиһан эрдэмтэдые, инженер, техникүүдые болон хүдэлмэришэдые бидэнэр колхозникууд үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар манай инаг Эхэ оронoй амжалтануудые туйлаһаар бидэнэр омогорхонобди. Иимэ агууехэ илалта совет хүнүүд туйлаа. Энэ ушар уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

Замбуулин соогуур дабшадаг хоёрдохи ракетэ Һарада хүрэжэ ошобо! Иимэ юумэ болобо гэжэ мэдэрхэдэ, сээжэ зүрхэн баяр баясхалангаар халина. Иимэ ушарта бүрин түгэс сэгнэлтэ үгэхэ үгэшье олдохонь бэрхэтэй байна.

П. Д. Стремоухов,
Саратовска областиин, Краснокутска районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ.
(ТАСС).

Манай омгорхол

Манай эрдэмтэд, инженернүүд аяар холын огторгойдо байһан Һарада ракетэ эльгээжэ, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ амжалтаар бүхы дэлхэйн хүн зониие гайхуулба. Илангаяа Социалистическэ Эхэ оронoймнай ажалшад өөһэдынгөө эрдэмтэдэй гүн ехэ туйлалтаар омгорхохо ёһоороо омгорхожо байна.

Паровозо-вагонно заводой шэрэм шудхалгын цехын хүдэлмэришэд эрдэмтэдэйнгээ туйлаһан шэнэ амжалтые коммунизм байгуулха тэмсэлдэ шэнэ алхам гэжэ тэмдэглэнэ. Энэ баяр долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бидэниие бүри ехээр зоригжуулба. Эрдэмтэд, инженернүүд, юрын заводой хүдэлмэришэд, колхозникуудшье өөһэд өөһэдынгөө урдахи зорилго, даалгабариие дүүргэхэдээ хамтынгаа хэрэг бэелүүлнэбди. Тиигэжэ социалистическэ ажахынгаа, эрдэм наукынгаа хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһые бүхы дэлхэйдэ харуулнабди.

А. Тапхаев,
ПВЗ-гэй ахалагша мастер.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

КОЛХОЗОЙ БРИГАДИР БОЛОХОНЬ

Хүдөө ажахые эрид хүгжөөхын тула колхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалнуудта бэрхэ эмхидхэгшэдые табиха гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй уряас, аймагай эмхи зургаануудай алба хаагшад дэмжээд, колхоздо хүдэлхэеэ гарана. Жэшээнь, аймгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр И. Кожевников колхозой барилгын бригадые хүтэлбэрилхөөр хүдөө гараа.

ХУДАГЫН АДАГАЙ АГИТПУНКТДА

Таряа хуряагшадай дунда политическэ хүдэлмэри һайжаруулхын тула Худагын Адаг гэжэ нютагта һаяхан агитпункт эмхидхэгдэбэ. Дээдэ-Үшөөтэйн хүдөөгэй клубые даагша нүхэр Сосоров агитпунктые даагшаар томилогдоһон байна. Кяхтын культурно-гэгээрэлэй гурбан жэлэй һургуули һаяшаг дүүргэһэн энэ залуухан хүбүүн уялгадаа үнэн сэхээр хандана.

Агитпунктынгаа хүдэлмэриие нүхэр Сосоровой шадамараар табиһанай ашаар таряа хуряагшадай, гүрэндэ тушаагшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдадаг. Эндэ элдэб һонирхолтой асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛЭДХЭХЫН ТУЛА

Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоз нийтынгээ малда үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө сентябриин 5-да 110 процентээр дүүргэбэ.

Энэ колхоз 588 гектар сабшалан хуряаха ёһотой байбашье, бүхы дээрээ мянга гаран гектарай үбһэ сабшахаар шиидэһэн байна. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула колхозой гэшүүд урда жэлнүүдтэ сабшагдадаггүй хада уулаар, трактор, машинануудай ябашагүй шугы бургааһанай забһараар үбһэ ногоо элбэгээр сабшажа һурилөө.

Энэ колхоздо шэмэтэ үбһэнэй ехээр сабшагдахын хажуугаар үнеэн бүхэндэ 10—10 тонно шанар һайнтай силос дарагдаба.

Г. Ильин.

Огородой эдеэ ехээр бэлэдхэнэ

Үбэлэй сагта магазин ошожо, консервэлэгдэһэн үгэрсэ, помидор, икра гэхэ мэтые дуран соогоо шэлэн абажа эдихэдэ урматай байдаг. Эдеэ хоолой талаар ажалшадай эрилтые һайнаар хангахын тула Заиграйн аймагай Үнэгэтэйн плодо-овощиин заводой хүдэлмэришэд ехэхэн оролдолго гаргажа байна.

Энэ жэлдэ хаа хаанагүй огородой эдеэн элбэгээр ургаа. Тиимэһээ тус заводой хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө арга боломжые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, продукци гаргаха түсэбөө һараһаа һарада үлүүлэн дүүргэнэ. Үнгэрһэн наймэ һарынгаа түсэбһөө гадуур хахад миллионһоо дээшэ түхэригэй продукци гаргаад байна. Түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн продукциинь нэрлэхэ болоо һаа, овощёор хэглэһэн 800 мянган банка консервэ, 1,8 тонно хуурай кисель гаргагдаа. Тинхэдэ манай эндэ ургадаг, эртэ болодог 15 тонно яблока маринадта буйлуулагдаһан байна.

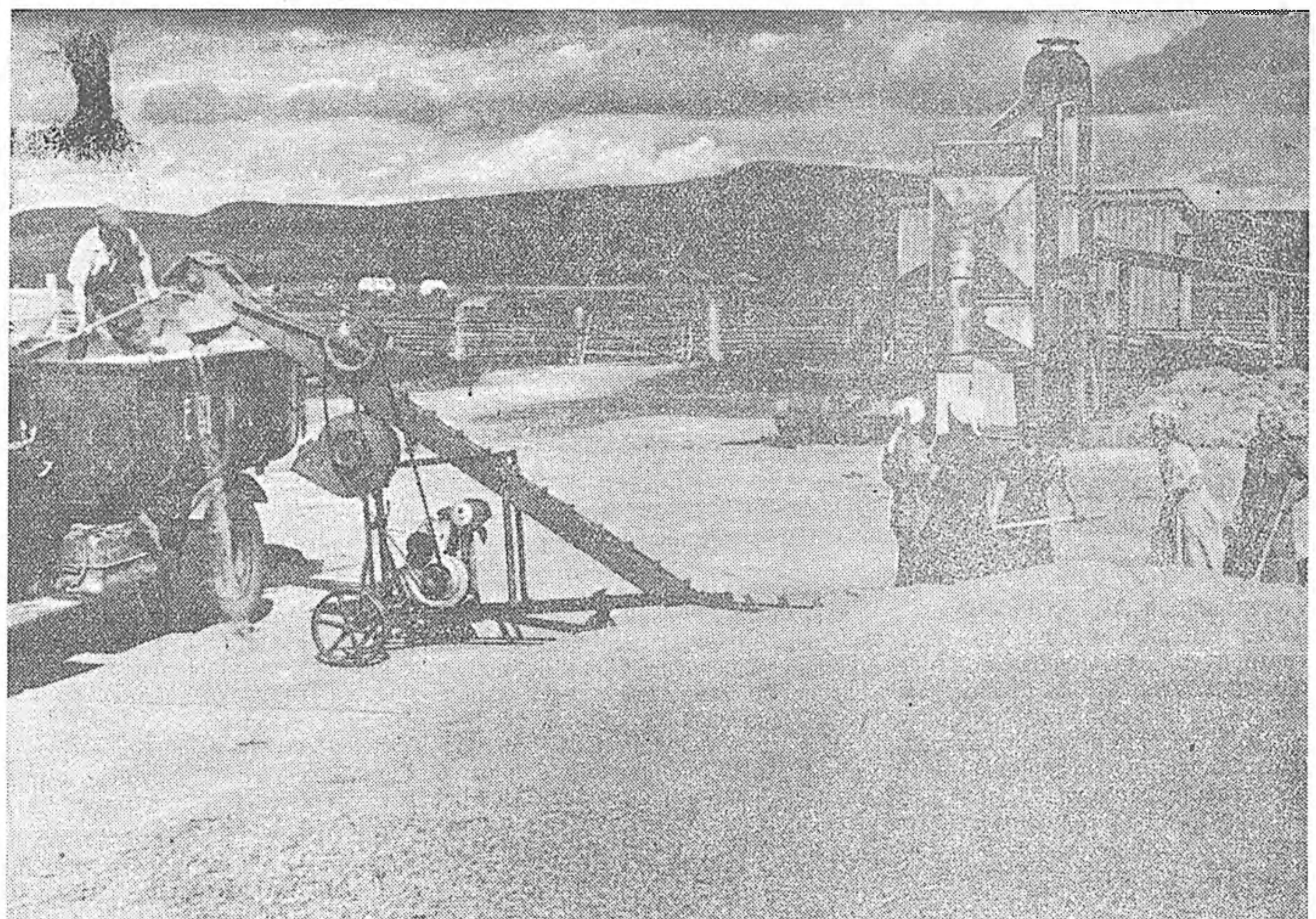
Эдэ үдэрнүүдтэ заводой хүдэлмэришэд үбэлэй үедэ хэрэглэгдэхэ хартаабха, огородой эдеэ ехээр бэлэдхэжэ байна.

С. Тюлюкин.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой гахайшан Федосья Ивановна Федотова России гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойтой дашарамдуулан Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм.

А. Мантаевай фото

Баян ургасаяа хуряажа байһан Кяхтын Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энэ жэл гүрэндөө 6 мянга гаран центнер эрхим шанартай таряа худалдаха гэжэ шиидэз. Мүнөө гүрэндэ таряа тушаалга эмхитэйгээр ябуулжа байна. Зураг дээрэ: оньһожоруулагдаһан тоог дээрэ автомашинада таряа ашажа байна. С. Климовэй фото.

АМЖАЛТААРАА ЗОРИГЖОНОБДИ

☆

Д. РИНЧИНО,
КПСС-эй Иволгын айкомой нэгэдэхи секретарь

☆ ☆

КПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые хүдөө ажахыдаа шэнэ амжалтаар угтахын тула баян ургасаяа саг болзортонь, һайн шанартайгаар хуряаха зорилготойгоор социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн Иволгын аймагай колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд мүнөө ехэ амжалта туйланхай. Аймагай ажалшад гүрэндөө түсэбһөө гадуур 77 мянган пүүд таряа сентябриин 15 болотор худалдаха гэһэн уялгаяа энэ һарын 14-дэ дүүргэбэ. Тиигэжэ Эхэ оронойнгоо амбаарта 84 500 пүүд эрхим шанартай таряа оруулаад, мүнөө гүрэндэ таряа худалдаха хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Энэ жэлэй сагай уларилай хэды муу байбашье һаань, аймагаймнай колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд таряа хуряалгын үедэ муу бэшээр ажаллажа байна. Хуряалгын түрүү арга гэжэ элирүүлэгдэһэн амяарлан хуряалгые үргэнөөр хэрэглэһэнэйнгээ ашаар лэ гүрэндэ таряа худалдаха, тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаабди.

Аймагай түрүү колхозууд: жэшээлхэдэ, Ленинэй, Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «3-я пятилетка» болон Иволгын совхоз таряа хуряалгаяа муу бэшээр ябуулна. Нэрлэгдэһэн ажахынууд гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнхэй. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоз —14 мянган пүүд, Кировэй нэрэмжэтэ артель—10 мянга гаран пүүд, Иволгын совхоз — 40 гара мянган пүүд эрхим шанартай таряа түсэбһөө гадуур гүрэндөө худалданхай.

Туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амаршоогүйбди. Мүнөө аймагай таряалан дээгүүр 20 гаран лафетнэ жатка, баал суглуулдаг 27 комбайн болон хуряалгын бусад техникэ урданайнгаа эршые заашье һуладхангүй ажаллажа байна. Лафетнэ жаткын машинист, комбайнернуудай дунда нормоёо үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн социалистическэ мүрысөөн улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Энэ мүрысөөндэ оролсоһон «Улаан Оронго» колхозой лафетнэ жаткын машинистнар нүхэд Б. Эрдынеев, Б. Ринчинов гэгшэд үдэр бүри 30—40 гектар таряа хадана. Иимэ жэшээ харуулха болоо һаа, аймаг соо олон.

Гүрэндэ таряа худалдаха, тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ совхоз, колхозуудай, мүн Улан-Удэ городой предприятинуудһаа эльгээгдэһэн жолоошод нилээдгүй ехэ туһа хүргөө. Аймагай түрүү жолоошодой дунда «Улаан Оронго» колхозой — Б. Д. Цыбденов, Иволгын совхозой — Д. Н. Нимаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — Глеб Холмогорцев, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой — А. Чумаков, Н. Хлебодаров гэгшэд оролсоно. Тэдэнтэй хамта Улан-Удын 1-дэхи АТК-гэй жолоошод А. Хороших, М. Овчинников болон бусад эрхимээр ажаллажа байна. Түрүү жолоошоднай үдэрынь комбайнһаа гараһан орооһо шэрээд, һүниндөө гүрэндэ тушаагдаха, худалдагдаха таряа Улан-Удын элеваторта абаашадаг байгаа. Мүнөөшье тэдэнэр үдэр һүнигүй ажаллаһаар.

Таряа хуряалгада ябагшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ талаар аймагай партийна организацинууд нилээд ехэ юумэ хээ. Аймагай коммунистнууд, комсомолшууд өөһэдынгөө жэшээтэ ажалаар колхозннгууд болон совхозой хүдэлмэришэдые ажалай шэнэ дэбжэлтэдэ зориглуулна. Совхоз, колхозуудай партийна эхин организаци таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалга дээрэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые саг болзортонь согсолоод, түрүү агрегадта, жолоошодто дамжуулгын Улаан туг, мүн бишыхан улаан тугуудые барюулдаг, мүнгэн шан үгэдэг байгаа. Тэрэшэлэн таряа хуряалгаяа, гүрэндэ худалдалгаяа саг болзортонь дүүргэхын тула нийтэ-политическэ хүдэлмэридэ олон янзын арга методүүд хэрэглэдээ, хэрэглэгдэжэшье байна. Таряа хуряалгын үедэ 100 гаран агитаторнууд зоной дунда хөөрэлдөө эмхидхэһэн, лекци, элидхэлнүүдые хэһэн байна. Агитаторнуудай дүлэтэ үгэ имагтал КПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые амжалта ехэтэйгээр угтаха хэрэгтэ зорюулагдана. Тэдэнэр парти, правительствынгаа шиидхэбэри, тогтоолнуудые олоной дунда ойлгуулдаг юм. Аймаг дотор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн харуулһан бюллетень табан үдэр бүридэ гаргагдадаг. Мүн иимэ бюллетеньнүүдые колхозой партийна эхин организацинууд гаргана. Хуряалга дээрэ культурна ажаһуудалай эрилтэ урданайхида орходоо һураггүй һайнаар хангагданхай. Полевой стануудта кино харуулагдадаг, уран һайханай самодеятельностиин хүсөөр концерт табигдадаг, мүн бусадшье культурна хүдэлмэри хэгдэдэг.

Таряа хуряалгаяа үнгэргэхэ хэрэгтэмнай Улан-Удэ городой промышленна предприятинуудһаа эльгээгдэһэн хүдэлмэришэдэй һайнаар туһалжа байһыень тэмдэглэхэ шухала. Тэрэшэлэн аймагай эмхи зургаануудһаа олон хүнүүд хуряалга дээрэ ажаллана.

Ороoһото ургамалнуудаа хуряажа байхынгаа хажуугаар хартаабха, овощь хуряанабди. Байгша ондо 750 гектар хартаабха, 360 гектар овощь хуряагдахань. Энэ хадаа урданайхидаа орходоо һураггүй ехэ юм. Хартаабха, овощиин ургасын хойноһоо һайнаар харууһалһанайнгаа ашаар мүнөө элбэг ургаса абажа байнабди.

Аймагай партийна организацинууд, аймгүйсэдком нийтын малда тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ горьтой анхарал табинхай. Тиимэһээ малшаднай эршэ хүсэеэ багаханшье һуладхангүйгөөр ажаллажа, малдаа бардам тэжээл бэлэдхэхэ зорилгоёо бэелүүлжэ байна. Олонхи малшаднай 1,5—2 жэлдэ хүрэхэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ гэһэн кударынхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэнхэй юм. Энэ талаар аймагта нилээд юумэ хэгдээ.

Зүгөөр эдэ мэтын амжалтануудай хажуугаар бии байһан зарим дутуу дундануудаа хараадаа абанхайбди. Гүрэнэй болон ажалай журам эбдэхэ ябадал гарана. Тэрэшэлэн үбэлдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Мүн намарай пар хахалха хүдэлмэри удааруулагдашоо. Эдэ мэтын дутагдалнуудые дары сагтань усадхахын тулада аймагай партийна организацинууд эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэреэ бүхы шатаарнь һайжаруулха, шангадхаха зэргэтэй.

Аймагаймнай ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые угтажа байхадаа бүри ехэ амжалта туйлаха, таряан ажалай болон үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие шанар ехэтэйгээр дүүргэхэ байһаниинь найдамтай.

Республикымнай предприятинуудаар

Шэнэ фабрика баригдахань

Жэл ерэхэ бүри олзоборилгын кооперации, нютагай промышленностиие хүгжөөлгэдэ, тэдэнэй предприятинуудые барилгада ехэ мүнгэн һомологдоно. Тэрэ тоодо манай республикын нютагай промышленностьда ехэ хубилалта хэгдэнэ. Үйлэдбэри дээрээ түрүү технологи хэрэглэдэг предприятинууд олошоржо байна. Улан-Удын «Кооператор-комсомолец» гэжэ олзоборилгын артель техническэ талаараа хүгжэнги тиимэ предприятинуудай нэгэн болоно. Мүнөө эндэ трикотажаар хубсаһан оёгдодог, яһаар, үнгэтэ шулуугаар элдэб гоёлой хэрэгсэл бүтээгдэдэг, ковёр нэхэгдэдэг. Гэбэшье үйлэдбэриинь хүсэд хүгжөөгдөөгүй, хэрэгтэй техникээр хангагдаагүй дээрэһээ мүнөө гаргагдадаг продукциинь шанарайнгаа талаар үшөө хангалтагүй.

Энэ предприятиин үйлэдбэриие үргэдхэхэ талаар тусхай түсэб хараалагдаһан байна. Уран һайханай хэрэгсэл бүтээдэг цехынь база дээрэ тусхай мэргэжэлтэй фабрика бии болгохо гэжэ хараалагдана. Энэ фабрикын барилгада 5 миллион түхэриг һомологдсо. Фабрикын барилгын проект зохёогдожо дүүрэхэ дүтэлөө.

Түсэбөөр хараалагдаһан болзорой ёһоор, фабрика 1962 ондо ашаглалгада орохо юм. Шэнэ предприятида табан цех хүдэлхэ. Тэдэнэйнь ни... дэ үндэһэн маягай гоё һайхан... рагтай ковёрнууд нэхэгдэхэ, ... гөөдэ цехтэнь яһаар, малай ... рээр элдэб зүйлнүүд уран гоёор... тээгдэдэг болохо.

Республикамнай элдэб янзын... гэтэ шулуугаар баян гээшэ. ... шээлхэдэ, Түнхэндэ нефрит, ... гада мрамор, Яруунада серд... гэхэ мэтын гоё-гоё шулуун бии... на. Эдэ шулуугаар фабрикын... хүүд элдэб янзын зүйлнүүдые ... юм. Бүтээгдэһэн юумэнүүдынь ... һайхан зурагтай, бурядай гоё о... менттай байха. Гадна мастер... донь хүдэлмэрилхэ нарин да... шуулай алталһан, мүнгэ р ... гоёлой хэрэгсэл магазинуудта... наймаалагдадаг болохо байна.

— Баригдахаяа байһан фа... ашаглалгада ороходоо жэл соо... миллион түхэригэй продукци га... даг болохо,—гэжэ артелиин ... лениин түрүүлэгшэ нүхэр Ви... хөөрэнэ.

Бүгэдэ арадай социалистич... мүрысөөндэ оролсожо, тус а... лиин коллектив долоон жэлэй... түсэбые зургаан жэлдэ, ба... онойнгоо даалгабариие декаб... 20-до дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ. ... нөө эдэнэр урдаа табиһан зо... гоёо бэелүүлхын түлөө орол... байнхай.

П. Карпо...

Түрүү аргын ашаар...

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Байгалай леспромхозой модошод хүдэлмэреэ хүнгэн болгохо, модо бэлэдхэлгэдэ түрүү технологи хэрэглэхэ гэжэ ехээр оролдоно.

Леспромхоздо бага комплексно бригада үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ бригада модо таллуулдаг оройдоо нэгэ тракгортай юм. Бензинээр хүдэлдэг «Дружба» гэжэ хюрөө бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Урдань леспромхоздо нэгэ электрохюрөөдэ хоёр хүн хүдэлдэг байгаа. Мүнөө «Дружба» хюрөөгөөр нэгэ хүдэлмэришэн туһалагшагүйгөөр бригадынгаа бүхэли үдэр соо таллуулха модые унагаажа үрдидэг болонхой. Унагааһан модые гэшүүһэтэй занданы шэрэжэ, дээдэ складта асарна. Энэ аргын ашаар отологдоһон модоной гэшүүһэ сэбэрлэхэ, галдаха, модыень тайраха бүхы хүдэлмэри комплексно аргаар хэгдэнэ.

Модошодой эдэбхитэйгээр ажаллаһанай, модо бэлэдхэлгэдэ ... арга хэрэглэһэнэй ашаар леспр... хоз найман һарынгаа түсэбые ... зорһоонь арбаад үдэрөөр урид ... густын 21-дэ дүүргэө. Эдэнэр ... һарын туршада түсэбһөө гад... 209 мянган кубометр модо ара... ажахын барилгада бэлдэһэн ба... Байгша ондо нёдондоной энэ ... хидэ орходоо 40 мянган кубо... модон ехээр бэлдэгдээ.

Мүрысэжэ ябаһан мастерска... стогуудай дунда нүхэд Афанас... Апорович хоёрой хүтэлбэри... участогууд түрүүлнэ.

Жолоошод нүхэд Шелковн... Семенов, Ляпунов бүтээсэ ехэ... гээр ажаллажа, модо шэрэлг... шалгарна. Эдэнэр халаанай... даалгабариие 170 процент хүр... дүүргэнэ.

Нүхэр Виктор Кичигинэй хү... бэри доро ажалладаг комплек... бригадын гэшүүд үдэр бүри... даабариие 150 процент дүүргэн...

Н. Тюрне...

Дүршэл ехэтэй мастер

Кирилл Павлович Федотов 12 жэлэй туршада Сэлэнгэ мүрэнэй уһан замые харууһалагшаар хүдэлмэрилнэ. Уһан замай мастер нүхэр Федотов өөрынгөө даажа байһан участогта уһанай гүйхэн гүнзэгые, хайртай газарыень һайн мэдэдэг болонхой.

Сэлэнгэ, Хёлго мүрэнүүдээр пароходой газардажа боломоор 40 гаран гүйхэн газар бии. Эдэ гүйхэн газарнуудые харуулһан тэмдэгүүд һайнаар түхеэрэгдэһэн байна. Жэл бүхэндэ энэ участогаар республикымнай урда аймагуудай ажахыда хэрэгтэй ашаан таһалдалгүй... шэрэгдэжэ байна. Илангаяа мү... гүрэндэ таряа тушаалгын ... дундаа ябажа байхада, нүхэр ... дотовой даадаг участогайхид ... ниин сагта унтангүйгөөр таряа ... рэжэ ябаһан пароходуудта замы... харуулжа үгэнэ.

Дүй дүршэлтэй мастер хүдэ... ришэдэйнгөө ажалые зүбөөр ... хидхэжэ, уһан замаар ашаа ш... хэ гүрэнэй түсэб уридшалан д... гэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хүб... оруулалсана.

Б. Дагбае...

Халирхай хүтэлбэриин уршаг энэл да...

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо һү һаалга яахадаа доошоо ороноб?

1. КОЛХОЗОЙ ПРАВЛЕНИДЭ БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨН

Хуряалгын халуун хаһада колхозой контородо хүнүүдтэй ушархань бэрхэтэй байдаг. Олон ушарта конторо орой хаалгатай байдаг ха юм. Колхозой түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшо, агрономууд болон зоотехнигүүд—правлениин бүхы хүдэлмэрилэгшэд үглөөгүүр эртэлэн бригадануудаар, полевой стануудаар, фермэнүүдээр ябахаяа гарашадаг. Тэдэнэр һүни орой ерээд, үүр сайжа байха үеэр дахин ябадаг. Иимэ байдал үдэрһөө үдэр бүри үргэлжэлдэг.

Тиигэбэшье энэ үглөөгүүр Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой конторо соо хүнүүд гайхалтай олон байба. Энэ колхоздо республикын эмхи зургаануудһаа ерэһэн түлөөлэгшэд колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Нимаевые, тэрэниие мал ажалай талаар орлогшо нүхэр Вяткиниие, парткомой секретарь нүхэр Будаев болон бусад хэдэн хүдэлмэрилэгшэдые шухала асуудалаар хөөрэлдэхын тула нэгэ бага хүлеэхые гүйһан байгаа ха. Хожомынь элирхэдээ хөөрэлдэхэ шухала асуудалынь һү һаалга тухай байжа, колхозой хүтэлбэрилэгшэд абиртаба. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр заабол ургаса хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалгаһаа ондоо ямар шухала асуудал байха һэм гэжэ һанаһан байгаа бшуу. Һү һаалга тухай, тэрээн тушаа хөөрэлдөөндэ тэдэнэр орой бэлэн бэшэ байшоо.

—Яахадаа август һарада һү һаалгатнай июлиинхиһээ доошоо орооб? Хэлэжэ үгэхыетнай гүйнабди,—гэжэ ерэһэн хүнүүд һонирхобо.

—Үнеэдэй һү шэмээ таталга хура бороо, хагсууһаа болоо бэшэ юм гү даа,—гэжэ нүхэр Нимаев этигэл багатайгаар харюусаад, нүхэр Вяткин тээшээ юу хэлэгшэ ааб гэһэншүүгээр хараад байба. Тэрэнь толгойгоо дохижо:

—Үнэхөөршье, тиимэл даа...

—Тиигээд энэ жэлэй 8 һарада нёдондоной энэ үеынхиһөө яахадаа һүн бага абтаа гээшэб? Һү абалгынтнай доошоо ороһониинь бага бэшэ, аяар 2 мянга гаран центнер болоно ха юм!

—Теэд энэ жэлдэ үнеэдэймнай тоо үсөөн болоо ха юм,—гээд нүхэр Нимаев шалтаг бариба.

—Тиигэбэшье һү абалгын бүхы дээрээ доошоо ороходо, яахадаа үнеэн бүриһөө һүн бага һаагдаа гээшэб?

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд үнеэдэй һү шэмын доошоо орожо байһые үнгэрһэн үбэлжэлгын хүндэ хүшэр байдалаар, үбһэ тэжээлэй дутаһанһаа шалтагаалха һанаатай бэе бэеһээ үрдижэ байгаад харюусаба. Тиигээшье һаа, тэдэнэй харюусаһанай һүүлдэ яахадаа июнь, июль, август һаранууудта урда жэлэй эдэ һаранууудта орбол бага һүн һаагдаа гээшэб гэһэн асуудал үшөө элирүүлэгдээгүй үлэбэ. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ бэлшээриин ногоо, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса яһала һайн байгаа ха юм.

Гүүртэ бүхэндэ, бүхы колхоз дээрээ һү һаалгын ямар байдалда ороод байһые бага зэргэ тодорхойгоор хэлэжэ үгэхэ гээд зоотехник нүхэр Черниговский энэ тэрэ тоо баримтануудые абахаяа ондоо таһалгада байһан бухгалтери руу гүйжэл байба. Тиигэжэ байжа тэрэнэй асарһан мэдээсэлнүүд тон һэжэглэмээр, энэ зоотехнигэй һү һаалгын байдалые урдань һайса гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзөөгүй байһаниинь элирээ. Тэрэнэй асарһан тоо баримтанууд дээрэһээ харахада, гүүртэ бүхэндэ тон бага һүн һаагдажа, нёдондонойхиһоо хараата доогуур байшоо. Илангаяа август һарада июлиинхидэ орбол тон ехээр доошоо орожо, бүхы колхоз дээрэ абахада 120 центнер һүн бага абтаһан байба. Тиигэжэ энэ колхоз август һарада адагынь 12—15 мянган түхэриг олзоёо алдаа бшуу.

Иимэ байдалай үнэнтэ шалтагааниие олохо хэрэгтэй болобо. Тиимэһээ фермэ дээгүүр ябажа, тэндэхи бодото байдалые хараха гэжэ тэдэнэр шиидэбэ.

2. ҺУРАЛСАЛАЙ АЖАХЫН ҺААЛИШАДАЙ ХАРАХАДА...

Республикын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдтэй суг Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо республика соогоо суута гараһан зооветинститудай һуралсалай ажахын һаалишад нүхэд Максимова, Петрова гэгшэд ерэлсэһэн байгаа. Тэдэнэрые колхозой фермэ дээрэхи байдалые шалгаха хэрэгтэ хабаадажа, колхозой һаалишадтай дүй дүршэл халан абалсахые уриба.

Үдэрэй 12 час боложо, хоёрд... һаалгын үе багаар нүхэр Макси... ва колхозой үүлтэртэ үнеэдэй ф... мэдэ ошоо. Фермэдэ ерэхэд... үнеэдынь бэлшээриһээ асараг... гүй, байра дээрээ нэгэшье һаа... шан байбагүй. Нүхэр Максим... энэ үедэ үнеэдэй байра хараха... жэ шиидээ. Түрүүшын алхамһа... эхилээд ушарһан нобшо но... байдал тэрэнэй урмые ехээр гу... ба. Үнеэдэй байрын үүдэндэ ... лөөнһөө хойшо гаргагдаагүй ... бааһан обоолоотой хэбтэбэ. Ба... соогуур ябахада үбһэн, кукур... һагшадаһан шабааһантай худ... дашоод байба. Һү суглуул... таһалга соонь яахадаашьеб х... тугал ороод, хайратайгаар ... рэлдэжэ байгаа.—Энэ ямар ... тэхэгүй юумэ гээшэб, яахадаа ... ниие эндэ оруулаа юм, юун ... шэб,—гэжэ Максимова досоо... һанаад,—племенной фермэдэ я... муухайгаар байдаг, ямар эмхи... римгүй юм гээшэб,— гэжэ т... гайхаба.

Тингэһээр байтар һаалишад е... бэ. Танилсабад. Мэдэн гэхэдэ, ... фермэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ һаа... шадынь бүхыдөө тооной һэлгэ... һэн байба. Мүнөө эндэ гол ту... залуушуул хүдэлнэ. 7 һаалиша... үнеэ харууһална.

— Үнеэдтнай хаанаб, һааг... сагынь болоо бэшэ гү?—гэжэ М... симова һонирхобо.

Мэдэн гэһээ адуулгашан...

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурт...

...алирхай хүтэлбэриин уршаг энэл даа!

(Түгэсхэл)

...тоггоогдоһон сагтань ходо- ...сардаггүй байшоо. Заримдаа ...няһь эртэ, заримдаа хахад час, ...хадаар оройтуулжа асарда- ...элэрээ.

...ашье ерэбэ. Мэргэжэлтэ бэ- ...хүнэй хараад ойлгохоор то- ...рэ бэетэй, ехэ дэлэнтэй, ёһо- ...симменталь үнеэд байба.

...хараад һайшаажа бай- ...турраа, Максимова нигэжэ бо- ...«нимэ найн үнеэдһээ колхоз ...мэ миил 5—6 литр һү һаана. ...партай байна даа...»

...һаалишад үнеэдээ һаахая тү- ...байхые хараад, тэрэ ингэжэ...

— ...ганаар үнеэдэйнгээ дэлэнгые ...аагүй, шидхэрдэггүй юм аалта? ...гээ тэнээр угаахамнай, уһан- ...охоимнай,—гэжэ хоёрынь ха-...

...энэр хаанаһаашьеб консервын ...банкануудые олоод, фермэ- ...тэхэнэ урдажа байһан булаг- ...асархаа ошобо. Хэдэн ...үнгэрөөд байхада банка- ...хэрэ дүүрэн уһа асарба. Тэ- ...соонь хуушан будэй энэ тэрэ ...харагдаба.

— Сэбэр һайн буд таанарта үгы ...гү?—гэжэ Максимова гайхаба. — Ингэжэ байгарынь һаалишад ...һэйнгээ дэлэнгые булагай хүй- ...уһаар, хуушан будэй таһархай- ...угаажа оробо.

— Юу хэжэ байна гээшэбта, ...булэдхэжэ хэрэгтэй! Хүйтэн ...ай бури тодхор татажа боло-...

...һаалишад юуньые хэлэхэ аргагүй, ...ээ тээшэ харалсана.

— Хэнтнай намда мүнөө даадаг ...ээ һаалгахаб,—гэжэ Максимова ...һаалишадта хандаба.

...Тубчинова харууһалдаг ...һаалгаха зүбшөөл үгэбэ. ...суута һаалишанай хажуу- ...байжа тэрэ хараба.

...харше үнеэн ондоо һаалиша- ...һаалгаха һүеэ татадаг гэжэ мэ- ...Тиимэшье ушар энэ үедэ ...Тубчиновагай ...Тиибэ ябашье үнеэ- ...һааха дүүргэхэдэ Тубчи- ...һаалиада орбоо 5 литр ...абтаа. Бухэлдөө гурба удаа ...нүхэр Тубчиновагай бү- ...үнеэдһээ хамта 12 литрһээ дээ- ...ехэ гараһан байха юм.

— Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, за- ...һаалишад үнеэдээ зүбөөр һаа- ...хадангүй, үнеэдэйнгээ дэлэндэ ...һүрэжэ, эгээн ехэ тоһолигтой ...алдана гээшэ,—гэжэ нүхэр ...Максимова тайлбарилжа үгөө.

...Тиигээд суута һаалишан залуу ...һаалишадта үнеэ яажа һааха, яажа ...зүбөөр эдеэлүүлхэ тушаа хөөрэжэ ...ажал дээрэнь харуулаа.

...һаалишадтай хөөрэлдөөд байха- ...ямар шалтагаан дээрэһээ фер- ...һүн доошоо ороноб гэжэ мэ- ...болоод орхино. Ушарынь ху- ...бороо, шииг нойто зэмэтэй бэшэ, ...фермэ дээрэ ёһотой эмхи гу- ...тоггоогдоогүй байшоо.

...үшөө нэгэ шалтагаа- ...гэхэдэ, үнеэд мууса адуулаг- ...Энэ жэлдэ үбһэ ногооной, ...бэлшээриин хэзээ хэзээнэйхиһээ ...байхада малые амаруулжа ...аад, үдэр һүнигүй адуулжа бо- ...байгаа. Теэд эндэ һүниин ...адуулга тушаа хөөрэлдөөшьегүй ...байха юм. Малынь үдэртөө бэлшээ- ...дээрээ оройдоол 6—7 час ябана. ...эд ехэ сагаа малынь бэлшээри ...фермэ хоёрой хоорондо үнгэргэнэ. ...адынь үглөөгүүр орой гаргагда- ...үдэшэнь эртэ хаагдана.

— Юрэдөө энэ адуулга бэшэ, ...зоболон,— гэжэ һаалишад хэ- ...лэ.

Август һарада үнеэдэй һү шэмын ...һые һаалишад правлениинхид- ...орбол тад ондоогоор тайлба- ...аба. Мэдэхэдэ июль һарада үнеэ- ...үдэртөө гурба һаажа байһанаа ...август һарада хоёр һаадаг болоо. ...Зооветинститутдай һуралсалай ...ажахын нүгөөдэ һаалишан нүхэр ...Петрова колхозой ондоо нэгэ фер- ...мэ бүхэли үдэрөө байба. Тэндэ ...һаал иимэрхүү байдал үзэгдөө: ...найнь байра муухай, шабааһан-

даа дарагдашаһан. Ядахын сагта үнеэдэйнь хүхэндэ эльди гарашаһан байгаа. Эндэ үнеэдэй дэлэнгые угааха, аршаха гэжэ мэдэхэгүй, үнеэдые тогтоогдомол нэгэ сагта һаадаггүй, шэмэтэ тэжээл малдаа үгэдэггүй байшоо. Тиин колхоздонь зелёнко, кукуруза, турнепс гэхэ мэтэ шэмэтэ тэжээл яһала элбэг байха юм. Богонёор хэлэхэдэ һаалиин энэ гүүртэдэ эмхи гурим баһал муутай.

3. «ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ЗААБАРИ» ДҮҮРЭН ААД, ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ БАЙХАГҮЙ

Республикын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдтэй, һуралсалай ажахын һаалишадтай суг фермэ дээгүүрээ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Нимаев, тэрэнние мал ажалаар орлогшо нүхэр Вяткин, бодо малаар зоотехник нүхэр Черниговский гэгшэд ябалсаһан байна. Алхам бүридөө эмхигүй байдалтай дайралдажа, бүри бүтэхэгүй баримтануудтай ушархадаа, тэдэнэр тэсэжэ ядан:

— Эдэ дутагдалнуудаа усадхагты гэжэ хэдэн дахин хэлэгдээ гээшэб!..

Хэдэн дахин хэлэгдээ гээшэб! Үнэхөөр энэнь зүб. Иимэрхүү «хүтэлбэрилхы заабари» үгэхэдөө правлениин хүдэлмэрилэгшэд ядардаггүй. Колхозой түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшо, зоотехник фермэдэ ерэхэдээ иигэжэ һонирходог:

— Хэр байнат?

Энэ асуудал табиһан хүнүүдэйнгээ үгэ хэлэхэ сүлөөень үгэнгүйгөөр, өөһэдөө «хүтэлбэрилхы заабаря» үгэжэ эхилдэг.

— Зай тиигээд һүеэ һайса һаажал мэдэгты... Үнеэдээ горьтойгоор һаагты... үшөө һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй...

Ямар шалтагаанһаа боложо һүнэй бага абтажа байһанай тодорхойлогдохо тээшэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд үшөө нэгэ иимэ «шалтаг» олобо:

— Манай һаалиин гүүртэнүүд бэе бэеһээ холо, угаа таруу байдаг гэжэ мэдэнэ бэзэт? Тоолоод үзыт даа: 60—80 километр газарта малай 7 гүүртэ байрлана. Эдэ гүүртэнүүдые тойрожо ябахын тула хэды үдэр хэрэгтэй гээшэб?

Эдэнэй хэлэхэншье зүйтэй. Иимэ ехэ ажахые, иимэ таруу байхадань хүтэлбэрилхэнь үнэхөөр бэрхэшээлтэй юм бэзэ.

Теэд энэнь бодото дээрээ ажахыгаа горьтойгоор бодомжолжо ударидаагүй, иимэ ехэ газар дээрэ олон жэжэ гүүртэнүүдые тараажархиһаниинь тэдэнэй хүтэлбэрилхы шадабариин ахир байһые гэршэлнэ бэшэ гү?

Яахадаа мүнөө хүрэтэр иимэ жэжэ гүүртэнүүдые байлгажа байнат?

Энээнһээ түрүүн иимэл байгаа хадань, тэдэнэр байдалаа хубилгаха гэжэ һэдэнэгүй. Хуушанайнь үзэл үшөөл хүсэтэй байна.

Тиимэһээ энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүнөө хүрэтэр фермэнүүдээ томодхожо, тэндээ автоуһалуури тодхохо, оньһон аргаар үнеэдээ һааха тушаа бодото хэмжээ абанагүй.

Жэшээнь, үнеэдые шэргээхэ хэрэгые абаад үзэе. Энэ талаар угаа жэгтэй байдал үзэгдэнэ. Үнеэдэй үрэжүүлэгдэһэн үдэрые тодорхойлходоо гансахан лэ адуулгашанай үгые шагнадаг. Энэ мэдээгээрнь харалсажа, һаалишад үнеэдээ шэргээжэ эхилдэг заншалтай. Харин хоёр, гурба, дүрбэ һарын үнгэрөөд байхада адуулгашанай мэдээсэл алдуутай байба гэжэ тодорхойлогдодог. Иимэ ушар олон дахин үзэгдэдэг.

Иимэрхүү баримтануудтай тэдэнэр эбсэшоод, тэрэнээ жэлһээ жэлдэ дабтажа байһаниинь гэмшэлтэй.

4. ХҮНҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ХЭРЭГЭЭ МАРТАЖАРХЁО

Колхозой һаалиин гүүртэнүүдтэ 40 гаран һаалишад, 10 гаран адуулгашад хүдэлдэг. Имагтал эдэ зонууд һү ехээр һааха хэрэгые шиидхэнэ ха юм.

Тиигэбэшье колхозой партийна эхин организаци, артелиин правлени эдэ хүнүүдээр саг үргэлжэ болбосоруулгын хүдэлмэри ябуулдаггүй, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ горьтой анхарал табидаггүй байна. Һү һааха даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн һаалишадта нэмэлтэ түлбэринь апрель һараһаа хойшо үгтэнэгүй. Мүнгэн аванс саг сагтаа үгтэхэеэ болишоо.

— Колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүүртэ дээгүүр үсөөн ябадаг, хаа яа ябахадаа һаалишадаар, мал адуулагшадаар хөөрэлдэдэгшьегүй, — гэжэ һаалишан Трифонова гомдобо.

— Манай бригадада һаалишадаар дайралдаһан лэ хүниие табижархидаг. Һаалишаниие томилходоо тэрэнэй дура зоригые, үнеэ харууһалжа шадаха байһыень хараадаа абадаггүй. Энээн дээрэһээ боложо нилээд ехэ һүеэ алданабди,— гэжэ тэрэ һаалишан хэлээ.

Мүн энэ колхоздо һаалишад болон малшадай байха гэрнүүд муу, шэнээр баригданагүй тооной. Олохон гүүртэнүүдтэ һаалишад бирагүй муу гэрнүүдтэ байһаар.

Колхозой правлени, партком һаалишадай хоорондоо дүй дүршэлөө андалдаха хэрэгтэнь анхарал табинагүй. Үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хэрэгтэнь залуу һаалишадта хэншье бодото туһаламжа үзүүлнэгүй.

Колхозой һаалишадай дунда сомоной Соведэй 7 депутадууд бии юм. Эдэ һаалишад — депутадуудайнгаа дунда ямар хүдэлмэри ябуулнабта гэжэ Загастайн сомсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Тубановһаа асуухада, «тэдэнэр сессидэ ябадаг, тэдэнэртэй ондоо хүдэлмэри хэгдэдэггүй» гэбэ.

Энэ колхоздо мэргэжэлтэд яһала олон: дээдэ эрдэмтэй 3 зоотехник, колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Вяткин өөрөө олон жэлдэ хүдэлһэн, дээдэ эрдэмтэй зоотехник байха юм. Мүн ветеринарна врач болон фельдшернүүд бии. Тиигэбэшье эдэ мэргэжэлтэдэй эмхидхэхы үүргэнь колхозой ажахы дээрэ харагданагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэдэнэр мал ажалда бии байгаа дутагдалнуудтай баһал эбсэшоод байдаг.

Аймагай эмхи зургаанууд тушаа шанга һануулга оруулхаар байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо һү шэмэтэ мал муу бэшэ байдалда байна гэжэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд тоолодог. Тэдэнэр элидхэлнүүд, статьянууд соогоо энэ колхозой һаалишадай «амжалтанууд» тухай хэлээдшье абадаг. Харин республикын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдтэй суг энэ колхоздо аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ангархаев ябалсаһан байна. Тиихэ зуураа фермэ дээрэ иимэ бирагүй байдалтай ушархадаа угаа ехээр гайхаһан байха юм.

Аймагай хүтэлбэрилэгшэд колхозуудаар, фермэ дээгүүр ябахадаа «дунда зэргын» тоо баримтануудаар һонирхоод лэ, хүнүүдтэй, малшадтай золгожо хөөрэлдэдэггүй байна.

* * *

Яахадаа Сталинай нэрэмжэтэ колхозой фермэ дээрэхи дутагдалнууд иимэ тодорхойгоор хэлэгдээ гээшэб гэхэдэ, иимэрхүү баримтанууд гансахан Сэлэнгын аймагташье ушардаг бэшэ ха юм.

Тиимэһээ эндэ хэлэгдэһэн баримтануудһаа гансахан Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд шухала тобшололнуудые хээд дүүрэхэгүй бшуу.

Эдэ баримтанууд үшөө юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, һүүлэй үедэ олохон колхозуудта һү ехээр һааха тушаа тэмсэл нилээд һулараһан байна. Аймагай эмхи зургаанууд бүхы анхаралаа ургаса хуряалгада хандуулаад, һү абалгаар бүри һонирхохоёо болишонхой.

Ушар иимэһээ аймагуудай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд баһал тусхай тобшолол хэхэ зэргэтэй.

Тэдэнэр үгөөрөөшье, ажал хэрэгээрээшье харюусаха бэзэ.

Я. Оршанский,
Б. Гылыков,
манай тусхай корр.

Зураг дээрэ: зооветинститутдай һуралсалай ажахын һаалишан нүхэр Петрова Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Табхарай гүүртын һаалишадтай дүй дүршэлөө андалдажа байна.
А. Борисовай фото.

Баггүй ехэ баяр

Һара, һара,
Һайхан һара!
«Мульһэн дээрэхи
Мүнгэн шагта!»
Манайнгаа эльгээһэн
Мансытайхан хүбүүе
Хүлеэжэ абаад,
Хүхижэ байналши!
Октябрьда мандаһан
Улаан тугыемнай
Угтажа абаад,
Урмашажа байналши!
Һара, һара
Һайхан һара!
Шэг шарайеш
Шэртэн харахада
Баяр жаргалаар
Бадаржа байһандал,
Тон һайханаар
Толоржо байнал!
Һара, һара,
Һайхан һара!
Хүн түрэлтэнэй
Хүсэжэ ябаһан
Хүсэл бэелүүлэн,
Баруун гарыеш
Батаар бариһандаа,
Шамайгаа тэбэрин,
Шангаар таалаһандаа
Баггүй ехээр
Баярлажа байналди,
Найр наадаяа
Наяргажа байналди!
Һара, һара,
Һарбагад гээд лэ
Шамдаа хүрэхэ
Шадалтай болоболди!
Ерээдүйн
Ехэ зам руу
Үргэн уужам
Үүдэ нээбэлди!

Ш. Нимбуев.

РЕДАКЦИИН ПОЧТОҺОО

Иигэжэ ябахань гайхалтай

Таряа хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын эгээл халуун хаһа оронхой байна. Колхознигууд, хүдөө тосхонуудай ажалшад элбэг ехээр ургаһан үбһэ, таряагаа саг соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахые оролдоно.

Тиин гэһээ манай Сутайн сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Пунсук Батуевич Дымбрыловэй үдэр һүни архидажа, һогтуу ябахань тон гайхалтай. П. Б. Дымбрылов үбһэ, таряа хуряалгада хабаадалсанагүй, харьяата колхозуудтамнай таряа хуряалга хэр зэргээр ябажа байнаб гэжэ огто һонирхоногүй. Сомондоошье байхаяа болишоо.

Сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Барай сельпогой чайна соо үдэр сагаа үнгэргэнэ. Ямар нэгэ хэрэгэй гарахада, тэрээниие бэдэржэ ябаха саг гарана. Теэд саарһа бэшүүлхэ, үхибүүнэй түрэһые гэршэлһэн үнэмшэлгэ абаха гэхэдэ, «хахад литр таби» гэжэ баадхадаг. Зарим колхознигууд хахадые табидагшье байха.

Сомоной Соведэй мэдэлдэ байһан хоёр мориие өөрынгөө ажалда хэрэглэнэ. Мүн өөрынгөө мэдэлдэ олон мал барижа, хүдөө ажахын артелиин Устав эбдэнэ. Сомоной Соведэй сесси, зүблөөн саг соогоо зарлагдахаяа болишонхой.

Саашадаа иигэжэ ябаа һаа, харюусалгата ажалда байжа шадахааал гэһэн асуудал гарана.

Мухаршэбэр. **С. Цыренов.**

Искусствын, уран зохёолой декадада бэлэдхэл

Дирижер Владимир Маймескул

Хэн нэгэнэй дуу дуулахаяа забдаа һаа гү, али шэнэ аялга аманһаа унагаагаа һаа, Володя гансал шэхээрээ бэшэ, харин бүхы бэеэрээ шагнаһан юумэдэл зог татан зогсошодог һэн.

—Эй, хүйхэр. Намдаа адли хүгжэмдэ дуратай хүбүүн боложо байна хаямш. Зай, зай. Балалайка дээрэ наадажа һураха болоолш даа,—гэжэ Василий Григорьевич эсэгэнь хэлээ һэн.

Эхэ, эсэгэнь хүбүүгээ хүгжэмшэ болгохо гэжэ шиидээд, тэрэнээ Саратов хотынгоо хүгжэмэй һургуулида үгэһэн гэхэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн эхилбэ. Володя хүбүүн сэрэгэй заводто хүдэлхэ зуураа үдэшэндөө һуража, арбадахи класс дүүргэбэ. Тиихэдэ Владимир заводой уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, шархатаһан солдат, офицернүүдтэ концерт харуулалсадаг һэн. Тэрэ 1944 ондо хүгжэмэй училищи дүүргээд, удаань Саратовай Л. В. Собиновой нэрэмжэтэ консерваторидо ороһон байгаа.

Тэрэ үедэ оперо, баледэй театрын ахалагша режиссер Александр Оскарович Сатановский консерваториин дуулалгын классые хүтэлбэрилдэг һэн. Бүри тиихэдэ профессор Сатановский залуу хүгжэмшын дирижер болохо бэлигтэйень мэдээд:

—Энэ хүбүүн дирижерой факультедтэ орохоор хүн. Дуулалгын классһаа гаража, нүгөөдэдэнь ороо һаань дээрэтэхэ һэн ха,—гэжэ хэлээ һэн.

Мүнөө харагты. Владимир Маймескул дирижер болоол! Ямар орёо оньһотой мэргэжэл гэжэ һананат. Дирижер болохын тулада дуулалгын нарин шадабари, оркестрын олон тоото инструментнүүдэй аблата аялга мэдэхэ, нарьеэтэ хүгжэм соо дуулдаһан дутуу дундые һонороор шагнан илгаруулха, гүйсэдхэгдэхэ зохёолой удхые гүнзэгыгөөр ойлгохо, образуудые үнэншэмөөр харуулха шухала.

1945 онһоо Владимир Маймескул Саратовай оперо, баледэй театрын дирижер-ассистентээр хүдэлхэ зуураа, оперо табиха мэргэжэл ехэтэ дирижернүүдэй хүтэлбэри доро Н. Римский-Корсаковой «Алтан тахяа», А. Даргомыжскиин «Русалка», Д. Пуччиниин «Богема» гэжэ оперонуудые сцена дээрэ найруулан табилсаһан байха.

1949 ондо Владимир Маймескул консерваторёо дүүргэжэ, удаань оперо, баледэй театрта хүдэлхэ үедөө дирижерой мэргэжэлые бүри гүнзэгыгөөр шудалһан, ахамад дирижернүүдэй һургаал заабарие ажал дээрээ хэрэглэжэ һураһан юм.

1951 ондо нүхэр Маймескул Бурядай Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта дирижероор эльгээгдэбэ. Тэрэ сагһаа эхилжэ, 25 наһатай дирижер хүбүүнэй ажабайдалда шэнэ шата эхилһэн юм. Түрүүшын үедэ залуухан дирижерто этигэмжэ багатайгаар хандаха ушарал театрта байгаа һэн. Тэрээниие нюугаадшье яалай.

—Энэ хүбүүн яагаад оркестрые хүтэлбэрилхэ гээшэб. Дирижер болохын тулада олон он жэлдэ хүдэлхэ, дүй дүршэлтэй болохо хэрэгтэй юм шуу,—гэжэ зарим артистнар хэлсэдэг һэн. Тиихэдэнь Владимир Васильевич зохороогүй, зориһонһоо сухаряагүй, бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ ороһон юм. П. И. Чайковскиин «Хун шубуута нуур» гэжэ баледэй хүгжэмые түрүүшынхеэ хүтэлбэрилжэ, баледэй ажалшадта амжалтатайгаар харуулагдаһанай удаа залуу дирижерто этигэжэ ядаха ябадал замхараа бэлэй.

«Улаан сэсэг» гэжэ Р. Глиэрэй баледые Бурядай оперо, баледэй театрта табихаар бэлдэжэ эхилээ һэн. Революционно хүдэлөөн соо байһан Хитад ороние, совет болон хитад хүнүүдэй хани барисаае харуулһан һур жабхалан ехэтэ хүгжэмэй гүнзэгы удхые уудалан, В. Маймескул оркестрээ эрхим һайнаар наадуулжа шадаа бэлэй.

Удаалуулан табигдаһан «Бахчисарайн фонтан» гэжэ баледые табиха үедэ В. Маймескулэй бэлиг шадабари бүри эли тодоор харагдаа.

1952 ондо агуу ехэ уран зохёолшо Н. В. Гоголиин наһанһаа нүгшэһэнһөө хойшо 100 жэлэй ойе орон доторнай, мүн дэлхэйн олонхи гүрэнүүдтэ тэмдэглээ бэлэй. Тиихэдэ Гоголиин «Бурханай мүндэлхын урда һүни» гэһэн зохёолоор табигдаһан «Черевички» гэжэ балет Улан-Удэдэ түрүүшынхеэ табигдаһан юм.

Манай Бурядай республикада 8 жэлдэ хүдэлхэ зуураа дирижер В. Маймескул хамта дээрээ 46 балет, оперын хүгжэм хүтэлбэрилөө.

Гэбэшье дирижерой хүдэлмэридэ нэгэ дутагдал бии. Тэрэнэй хүтэлбэрилһэн оркестртэ шэжэмтэ инструментнүүдэй абяан һулаар дуулдадаг, наяраа, нэерээ ехэтэ духовой хүгжэмдэ дан ехэ анхарал табигдадаг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Дирижер заримдаа гараа дан ехээр далайжа, намдуу даруугаар оркестрын наадаха үенүүдые хэтэрүү шангаар наяруулдаг буруутай. Гэбэшье дирижер В. Маймескул мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхэ шэнэ шэнэ оньһо оложо, наһанайнгаа эгээл эршэтэ хаһада ажаллажа байна. Республикын Верховно Соведэй Президиум В. Маймескулэй бурят искусствын хүгжэлтэдэ габьяатай байһание тэмдэглэн, тэрээндэ республикын габьяата артистын нэрэ зэргэ олгоо.

В. Маймескул—шадамар композитор. Тэрэнэй зохёоһон «Ёохор», «Санжидма» гэхэ мэтэ аялганууд арадай дунда тараһан байгаа юм.

России гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн баяраи урда тээ В. Маймескулэй, композитор Д. Аюшеевэй хамтаржа зохёоһон «Хани барисаан» гэжэ хатарай сюитые № 1 интернат-һургуулиин һурагшад гүйсэдхэжэ, бүгэдын магтаалда хүртөө. Мүн тэрэнэй бэшэһэн «Хэтын аха дүүнэр» гэһэн шэнэ дуун арадай дунда айхабтар түргэнөөр таража эхилээ.

Москвада болохо бурят искусство, уран зохёолой декадын үдэрнүүдтэ табигдаха оперо, баледүүдэй хүгжэмые тааруулха, найруулха хэрэгтэ нүхэр Маймескул ехэхэн эдэбхи, оролдолго гаргаа.

Н. Маторин,
БурАССР-эй габьяата артист.

Үнеэдтэ тугалнуудые табижа түлжүүлхэдэ һайн

Һү, мяха бүри ехээр абадаг болохо тушаа КПСС-эй XXI съездын хараалһан зорилгонуудые ойрын болзорто бэелүүлхын тула республикын колхоз, совхозуудта мяханай товарна фермэ эмхидхэгдэһэн юм. Ороной, мүн республикын түрүү колхозуудай дүй дүршэлые халан абажа, Түнхэнэй «Искра» колхоз нёдондо жэл мяханай товарна фермэ эмхидхээ һэн.

Тугалнуудые үнеэдтэ табижа түлжүүлхэ талаар артелиин малшад жэлэй туршада ехэхэн дүй дүршэлтэй болоо. Үдэртөө 2—2,5 литр һү үгэдэг 52 толгой үнеэд мяханай фермэдэ үгтэһэн байгаа. Эдэ үнеэдэй 46-ниинь хабар тугаллаһан байха юм.

Үбэлэй сагта тугалнууд дулаан байрада байжа, сүүдхэдээ 3—4 дахин хүхүүлэгдэдэг һэн. Тиигээд дулаараад байхада бүхэли сүүдхээр эхэтээ ябадаг болоо.

Малай таргалха үедэ Саянай хормойн бэлшээридэ тэрэ фермын үнеэдые тугалнуудтайнь намар болотор суг ябуулаа. Малай бэлшэжэ ябахада ондоо тэжээл үгтөөгүй һэн. Иигэжэ түлжүүлһэн тугалнуудай шэгнүүр бэлшээриин үедэ эрид дээшэлжэ, 6 һарын туршада заримань 140—150 килограмм татадаг болоо. Мяханай-товарна фермэдэ тэжээгдэһэн тугалнууд һүнэй-товарна фермынхидэ орходоо сүүдхэдээ 200 граммаар шэгнүүрээ дээшэ нэмээһэн байна бшуу.

— Ашаг шэмэ багатай, хатуу хүхэтэй үнеэдые илгаад, мяханай товарна фермэдэ үгэхэ гээшэ тон зүб,—гэжэ тус колхозой зоотехник Лубсан Найданович Шагдуров хөөрэхэ зуураа, иигэжэ үргэлжэлүүлнэ: 2—3 тугалые нэгэ үнеэндэ табижа түлжүүлхэ гээшэ хүндэхэн хэрэг. Тиибэшье ашаг олзо ехэ юм. Энэ жэл бидэнэр тугалнуудые эхэтэйнь ябуулжа түлжүүлхэ талаар нилээд дүй дүршэлтэй болообди. Зүгөөр ажалдамнай дутагдал бии, тэрэниие усадхаха хэмжээ абажа байнабди.

Үнэхөөрөөшье шэнэ юумэ дэлгэрүүлхэ гээшэ бэрхэтэй. Алдуу, дутуунуудаа һайса зүбшэн хэлсэжэ усадхаад, тус колхозойхид мяханай товарна фермэдэ 100 үнеэ байлгажа, һайса харууһалдаг болобо. Тэдэ үнеэдһээнь февраль, март һарада 91 тугал абтажа, эхэтэйнь түлжүүлэгдээ һэн.

24 жэлэй алдартай малшан Цыретор Дамшеева эндэ хүдэлдэг. Тэрэнэй эрхим туһалагшад—үхэршэд Бато Майоров, Даша Дабаев гэгшэд 14 үнеэндэ хоёр тугал табижа түлжүүлһэн, зарим үедөө хоёр үнеэндэ гурбан тугал табиһан байгаа.

Ажалдаа алдартай малшан Цыретор Дамшеева иигэжэ хөөрэнэ: —Тугалнуудые эхэдэнь табижа түлжүүлхын тула һайса оролдохо хэрэгтэй. Оролдоо һаа, ажалай дүн ехэ байдаг.

Үнеэдэй тугалнуудтаяа түргөөр эжэлсэхын тула, тэдэнээ нэгэ газарта суг байлгаха, мүн баһа адлихануудые олохо табиха хэрэгтэй.

Хүбшын бэлшээриин ногоорхо эхилхэдэ тус фермын үнеэд тугалнуудтаяа хоёр гүүртэ болгогдон хубаарилагдажа бэлшээгдэдэг. Малшад Д. Дабаев, Б. Майоров гэгшэд октябрь һара болотор үхэр малаа адуулха юм. Тиихэдэнь тугалнуудынь тобир таргануудд, шэрхи бэетэйгээр түлжүүлэгдэхэ бшуу. Тугалнуудые холын бэлшээриһээ асархада шэгнүүрынь 190—200 килограмм болохо. Нёдондо иимэ аргаар түлжүүлэгдэһэн тугалнуудтай жэшэхэдэ тус бүридөө 50—60 килограммаар дээшэ байна гэжэ колхозой мэргэжэлтэд, малшад мэдүүлнэ.

Зунай үедэ мяханай товарна фермын үнеэдые тугалнуудтайнь суг хоёр үхэршэд адуулдаг һаа, үбэлдөө гурба болодог юм. Үнеэдэй түрэжэ эхилхэдэнь нэгэ һарын туршада нэмэжэ хүн табигдадаг.

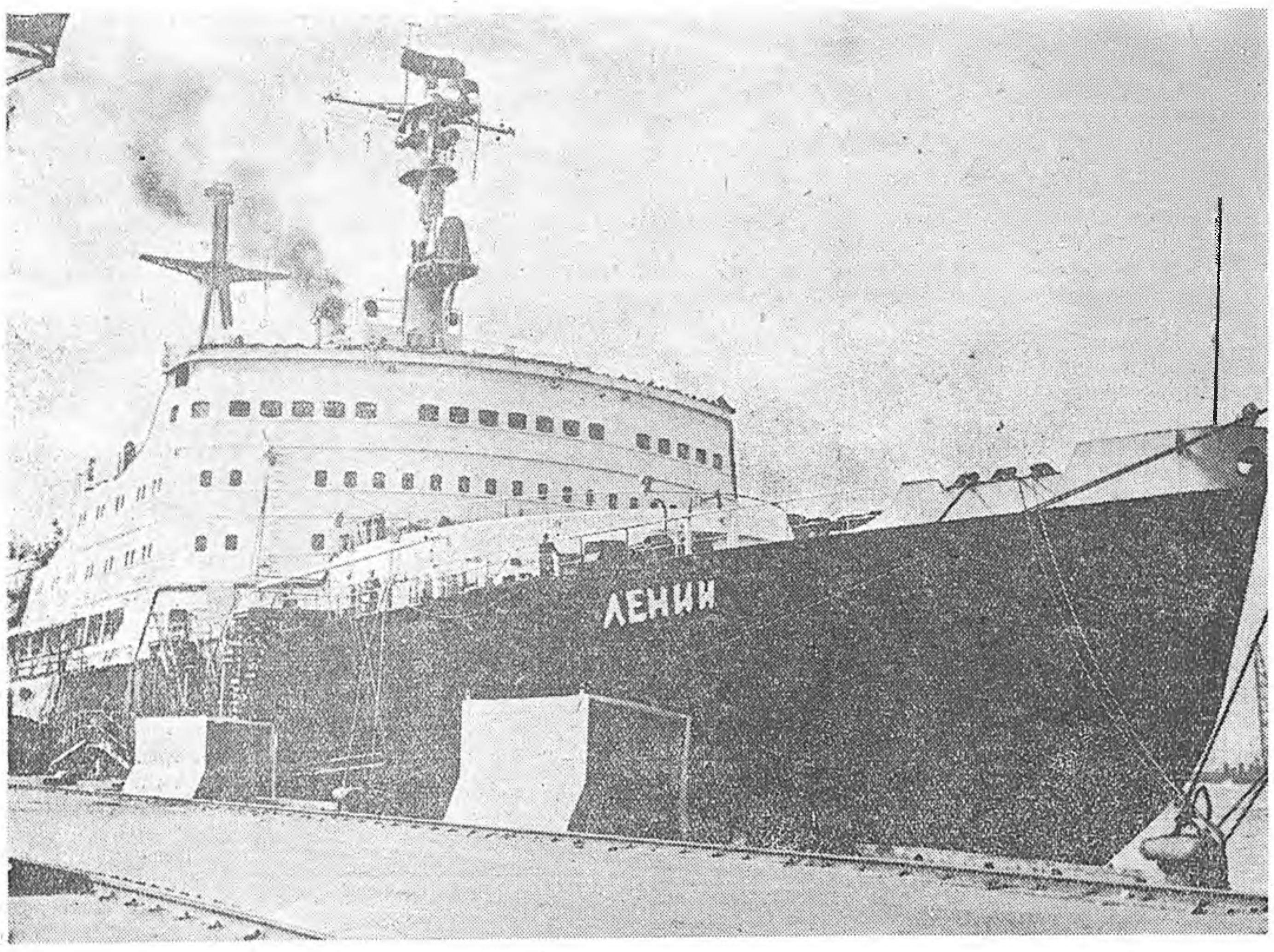
Тус колхоз 1958 оной 7 һарын туршада 378 толгой үнеэдһээ 272368 литр һү һааһан һаа, байгша оной энэ хугасаа соо 365 үнеэдһээ 276802 литр һаагаа. Гүрэндөө һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые колхоз 91 процент дүүргээ гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиһээ 16 процентээр ехые гүрэндөө худалдаа.

Ерэхэ жэлдэ «Искра» колхоздо 100—120 үнеэдтэ 200—240 тугал табижа түлжүүлэгдэхэ юм. Тиигэжэ колхоз һү, мяха абалгаяа горьтойгоор дээшэлүүлхэһээ гадна, нилээд ехэ һү арьбалха гээшэ. Гадна хэды малшад үсөөлэгдэжэ, ондоо ажалда табигдаха байна.

Жэл хахад болоһон буруунуудынь 260—280 килограмм шэгнүүртэй боложо байна. Хоёр жэлэй хүсэхэдэ 300—320 килограмм татахаар хараалагдана. Тиигэжэ эндэхид тарган мяха гүрэндөө ехээр худалдахань. Мяханай товарна фермэнүүдые хаа хаанагүй шадамараар эмхидхээ хада, мяха, һү абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горьтой нэмэри болохо байһаниинь элитэ. Тиимэһээ энэ түрүү аргые үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэ колхоз, совхозуудай шухалын шухала зорилго болоно.

А. Бадмаев.

АТОМ АМГАЛАН АЖАБАЙДАЛДА ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Ленинград. «Ленин» гэжэ атомна шэнэ ледокол харуулагдана. ТАСС-эй фотохронико.

Нүүрһэ бэдэрэгшэдэй ажал хэрэг

Түгнын талаар нүүрһэ бэдэрдэг партиинхид болбосон түхэлтэй шэнэ гэр байрануудта ажаһуудаг боложо байна. Үхибүүдэйнь байха садай байра баригдаа.

Долоон жэлэй туршада оронойнгоо арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын зорилгоор байгаалиин үнэтэ баялигые элирүүлжэ ашаглаха гэһэн партиин XXI съездын шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон Түгнын нүүрһэ бэдэрэгшэд урма зоригтойгоор ажаллана. Нүүрһэ бэдэрэгшэд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхын зорилгоор машина, механизмуудаа һэльбэн заһабарилха, шэнэлхэ тушаа ехэ ажал хэжэ, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые олоор оруулна. Эндэхи 12 уралан нарижуулагшад энэ жэлдэ 18 дурадхал оруулаа. Эдэ дурадхалнуудай 13-ниинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэнэй ашаар, тухайлхада, 16 мянган түхэригэй зөөри арьбалагдаба. Харауздахи участогай начальник В. Туманов газар үрэмдэхэ шэнэ сорго зохёожо, үйлэдбэридэ хэрэглүүлхэ болгоо. Нүхэр Тумановай дурадхалай хэрэглэгдэдэг болоходо жэлдэ 6 мянган түхэригэй зөөри арьбалагдадаг болохо юм.

Уралан нарижуулгын дурадхалнуудай олоор ородог болоһоной ашаар ашагта малтамалнуудые бэдэрэгшэдэй ажал урагшатайгаар ябана. **И. Мунхоев.**

Дэлхэй дээрэхи эгээн томо электростанци

Сибирьтэхи Енисей мүрэн дээрэ Красноярска ГЭС баригдажа байна. Энэмнай мүнөө үедэ хүдэлжэ, баригдажа байһан электростанцинуудтай жэшээлэшэгүй томо болохо юм. 5 миллион киловатт хүсэтэй болгогдохоор хараалагдаһан энэ электростанцида 10 агрегат тодхогдохо. Агрегат бүхэнниинь тус бүридөө 500 мянган киловатт хүсэтэй байха. Энээндэл адли туйлай ехэ хүсэтэй гидротурбина, гидрогенераторнууд хэзээшье баригдаагүй байна. Ерээдүйн электростанциин агрегадуудые Ленинградай, Харьковай, Свердловскын томо томо заводууд бүтээхэнь.

Уһа бүлэжэ гаргаха станци баригдана

Улан-Удэ городой үргэдхэгдэхэтэй, город шадар шэнэ шэнэ поселогуудай бии болгогдохотой хамта, арад зониие уһаар хангаха асуудал илангаяа шухала болоһон байна. Урдань бии байһан хэдэхэн будка ажалшадые уһаар хангажа шадахаяа болёод, үнгэрэгшэ жэлдэ уһа табидаг механическа 32 колонко баригдаһан байгаа. Энэ жэл үшөө 20 колонко нэмээгдэжэ баригдаба.

Уһагүй газарта баригдаһан Октябрьска, Горькиин, Матросовой нэрэмжэтэ поселогуудта уһа абаха гүнзэгы худагууд малтагданхай. 120 метр гүнзэгы худаг Горький поселогойхидые уһаар хангана.

Городой промышленна предприятинууд, уһа бүлэдэг станци Улан-Удэдэмнай баригдажа байна. Тэрэ станциин хүдэлжэ эхилхэдэ уһа дамжуулха шэнэ сорго, колонконууд улам олошорхо. Тиигэжэ Октябрьска райондо, Шишковко, Лысая гора гэхэ мэтэ поселогуудта ажаһуугшад уһаар хүсэд хангагдадаг болохо юм.

Н. Цыденов.

Мэргэн буудагшадай мүрысөөн

«Динамо» командын мэргэн буудагшад ДОСААФ-эй республикын комитедэй буудалгын газарта 5 үдэрэй турша соо мүрысэһэн байна. Тэдэнэр томо, жэжэ буу, пистоледээр буудажа мэргэн бэрхэеэ шалгалсаа.

Армиин винтовкоор 300 метртэ убдэг дээрэһээ, хүл дээрээ байжа буудалгын болоходо МВД-гэй, залуу буудагша В. Аверков абажа болохо 600 очкоһоо 410 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. Советскэ районой милициин таһагай түлөөлэгшэ Г. Орлов нүхэр Аверковһоо нэгэ очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Бага калибрын пистоледһээ гэнтэ бии болодог дүрсые буудажа, 50 очко абахын түлөө шанга тулалдаан болоһон байна. 25 метртэ болоһон мүрысөөндэ П. Петрушин (милициин советскэ таһаг) 600 очкоһоо 559 очко абажа, нэгэдэхи һуурида гараа. В. Аверков 25 очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

50 метртэ бага калибрын винтовкоор мүрысөөнэй болоходо команда бүриһөө 5 хүн хабаадалсаа. Энэ мүрысөөндэ МВД-гэй спортсменүүд түрүүлээ. Өөһэд хоорондын мүрысөөндэ эрэшүүлэй дундаһаа В. Аверков түрүүлжэ, 506 очкотой болоһон байна. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа З. Перебожакова шалгаржа, 396 очкотой болоо. Эдир залуушуул сооһоо А. Волков түрүүлбэ.

25 метртэ револьвереэр түхэреэн сагаалса буудалганай эхилхэдэ шанга тулалдаан болоһон байна. Нэгэдэхи разрядай буудагша П. Петрушин В. Аверковтой нэгэдэхи һуури эзэлхын түлөө тэмсэжэ, 5 очкогоор гээгдээ. Командануud хоорондын мүрысөөндэ милициин таһагай буудагшад түрүүлбэ.

Бага калибрын винтовкоор 50, 100 метртэ буудагшад хоёр үдэрэй турша соо мүрысөө. Энэ мүрысөөндэ 552 очко абаһан П. Петрушин мүн лэ шалгарһан байна. Эрэшүүлэй дундаһаа нүхэд Лукьянов, Антипов гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һуурида гараа. 485 очко абаһан З. Резщикова эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгарба.

Мүрысөөнэй һүүлшын үдэр бага калибрын пистоледээр 50 метртэ хүнүүд буудаа. Советскэ районой милициин таһагайхид командануud сооһоо эгээн олон очко абажа түрүүлһэн байна.

Командануud хоорондын мүрысөөндэ Советскэ районой милициин таһагайхид шалгаржа, нэгэдэхи һуури эзэлхэ зуураа дамжуулгын шанда хүртөө.

Мүрысөөндэ шалгарагшадта дипломууд, дамжуулгын кубогууд барюулагдаа. **Р. Григорьев.**

Халадахай

Омолиин таргаар олзо бэдэрэгшэ

Үргэн Байгалай сээжэ дээгүүр үдэр һүнигүй бүмбэлзэн ябадаг моторно онгосо харахадаа, эрьеын загаһашад:

—Энэмнай ямар эрдэм ухаанай экспедици гээшэб,—гэжэ гэнэн хонгороор таамаглажа болохо.

Харин тэрэнэй хажуудатнай дүтэлэн хүрэжэ ерэхэдэнь, шэртэн харабалтнай шэлтэй харые шэрэһэн Байкало-Кударын чайные даагша, эрдэм номдо холо дүтын хабаагүй, хонжоо наймааша Иван Бурдуковский илдам янзаар «омоли би гү» гээд онгосоһоо буунгүй урдаһаатнай асууха.

—Омоли гэхэдэ—олзо ехэдэхэ,—гээд, омог бүдүүлигээр маһардаг, архи пивээр андалдахада болохо, —гээд нэмэдэг зантай.

Олоһон тэрэ омолёо ута гартай, ульгам хүлтэйдөө Улан-Удэ хүрэтэр өөрынгөө мотоциклээр абаашажа, дабхар сэнгээр наймаалдаг тэрэ хүн ямаршье хэһээлгэдэ оронгүй, «зайда байбал—зайгаад, далай байбал—губшаад» ябана. Хорюултай газарһаа бусажа ябахадаа ушар талаан буруулжа, улад зонтой уулзабал, Улан-Удын ОРС-ын тусхай түлөөлэгшэ гэһэн ойро хүртэшэгүй олон саарһа дэлгээд:

—Баяртай!—гэжэ бардамаар хэлээд, тооһо хиидхүүлэн арилшадаг аргатай.

Омолиин таргаар олзо бэдэрдэг хонжоо наймааша, хорото мэхэшэн Бурдуковскиие өөрыень «гүльмэдэхөөр» болоо бэшэ гү, Байкало-Кударын милици?

И. Баженов.

Архи тамхин хоёр аха дүүнэр

Архи тамхин хоёр тухай оньһон үгэнүүд

1.

Архи уухада
Аминда харша,
Тамхи татахада
Тархида харша.

2.

Архи дээрэһээ
Алалсаан болодог,
Тамхин дээрэһээ
Татасалдаан болодог.

3.

Архинша хүнэй зүрхэн
Алаг эреэн.
Тамхинша хүнэй зүрхэн
Тарил эреэн.

4.

Архиин харгы
Арбан хэсэлүүртэй,
Тамхинай харгы
Табан ташалууртай.

5.

Архинша хүнэй хото
Адаряа бадаряа,
Тамхинша хүнэй тархи
Тадаряа мадаряа.

6.

Архи уухада
Аман гашалдаг,
Тамхи татахада
Тангалай гашалдаг.

7.

Һохор үхэртэ
Худаг бү үзүүлэ.
Һогтуу хүндэ
Архи бү үзүүлэ.

8.

Архиин алмай,
Тамхинай тархай.

Хилын саанаһаа

„Түүхэтэ удхашанартай аяншалга“

ПЕКИН, сентябриин 15. (ТАСС). Советскэ Союзай амгалан ёһоной гадаадын политикые хододоо дэмжэдэг хитад арад нүхэр Н. С. Хрущевой США-да аяншалжа ошоһые ехээр һайшаана. Энэ аяншалга уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалха хэрэгтэ шэнэ туһа нэмэри хүргэхэ гэжэ бидэнэр гүнзэгы ехээр этигэнэбди гээд «Жэньминь жибао» газетэ мүнөөдэрэйнгөө түрүү бэшэг соо тэмдэглэнэ.

Мүнөөдэр Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Холбоото Штадуудта аяншалхаяа ошобо, замбуулин соогуур дабшадаг советскэ хоёрдохи ракетын Һарада хүрэһые үсэгэлдэр бүхы дэлхэйн хүн зон мэдэһэн байна. Энэ хоёр ушарые эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүд угаа ехэ баяртайгаар угтаа гэжэ түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Нүхэр Н. С. Хрущевой Холбоото Штадуудта аяншалга уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө Советскэ Союзай ехээр тэмсэдэг байһые гэршэлэн харуулна гэжэ газетэ бэшэнэ.

„Н. С. Хрущевой США-да аяншалга уласхоорондын оршон байдалые һайжаруулгада туһалха“

ЛОНДОН, сентябриин 15. (ТАСС). Лейбористска партиин хүтэлбэрилэгшэ Гэйтскелл, партиин казначей Бивен үсэгэлдэр үдэшэ телевизионно программаар үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзда һаяхан аяншалһан тухайгаа хөөрэһэн байна. Тэдэнэр асуудалнуудта харюу үгөө. Н. С. Хрущевой Холбоото Штадуудта аяншалга уласхоорондын оршон байдал һайжаруулгада туһалха гэжэ этигэжэ байһанаа Гэйтскелл элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

„Агууехэ зам“

ПРАГА, сентябриин 15. (ТАСС). Нүхэр Н. С. Хрущевой США-да аяншалжа ошоһондо, Советскэ Союз дотор замбуулин соогуур дабшадаг ракетын Һара тээшэ амжалтатайгаар табигдаһанда Чехословакиин олониитэ ехэ анхарал хандуулна.

Н. С. Хрущевой США-да аяншалжа ошоһон ушар, тиигээд Америкын президент Эйзенхауэрай СССР-тэ ерэхээ байһаниинь советско-американска харилсаа хүгжөөлгэдэ, уласхоорондын харилсаа юрэнхыдэнь хүгжөөлгэдэ шэнэ шатын эхи табижа үгэхэ байна гэжэ «Агууехэ зам» гэһэн түрүү бэшэг соогоо «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Уласхоорондын оршон байдалые шэнжэлжэ үзөөд байхада, мүнөө үедэ дайн байлдаан заатагүй болохо ёһотой бэшэ болоно. Дайн байлдаае зайсуулха хэрэгтэ СССР-эй гадаадын политика тон ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ газетэ саашань бэшэнэ.

Советскэ правительствын гадаадын политикые, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой өөрэйнь габьяае советскэ олониитэ шэнгеэр манай олониитэ үндэрөөр сэгнэдэг байна. Н. С. Хрущевой бэшэгүүд, хэлэһэн үгэнүүдынь жиирэй хүнүүдтэ тон ойлгосотой, шухала асуудалнуудые ойлгожо абахадань тэдэндэ туһалдаг, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ тэдэниие зоригжуулдаг байна. Гүрэнэй элитэ ехэ ажал- ябуулагша нүхэр Н. С. Хрущевто хэдэн зуун миллион хүн зон ехэ талархалтайгаар хандадаг. Советскэ Союзтай үни холоһоо хойшо хани барисаатай Чехословакиин арад тэрэнэй үнэн сэхэ ханинарынь болоно гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

КНР-эй 66-дахи шанга уридшалан һануулга

ПЕКИН, сентябриин 15. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна:

КНР-эй Гуандун провинциин Сишацюньдао аралнуудта ородог Юнсиндао арал дээгүүр Холбоото Штадуудай далайн-сэрэгэй Флодой харуулай самолёт сентябриин 15-да ниидээ.

Харата муухай шэнэ aаша гаргагдажа байһантай дашарамдуулан 66-дахяа шангаар уридшалан һануулхыень КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэдэ даалгагдаа.

Советскэ наукын амжалтые бүхы дэлхэйн арадууд угаа ехэ баяртайгаар угтаба

Бүхы дэлхэйн хүн зониие ехээр һонирхуулһан ушарые—замбуулин соогуур дабшадаг советскэ хоёрдохи ракетын Һарада хүрэжэ ошоһые дэлхэйн олониитэ болон хэблэл үргэнөөр тайлбарилһан зандаа.

Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ хоёрдохи одоной Һарада хүрэжэ ошоһон тухай мэдээсэлые «Газарһаа ондоо одо мүшэндэ ниидэлгэ түүхэдэ анха түрүүнээ бэелүүлэгдэбэ», «Улаан ракетэ Һара дээрэ», «Советскэ Союзай илалта —эб найрамдалай илалта! Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ ракетэ Һарада хүрэхэ зам хүнүүдтэ нээжэ үгэнэ. Замбуулинай дайдые мэдэлдээ абаха шэнэ үе эхилбэ» гэһэн гаршагуудтайгаар Хитадай бүхы центральна газетэнүүд түрүүшын хуудаһануудтаа толилһон байна.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар шэнэ шухала шатые нээжэ, агууехэ Советскэ Союз советскэ наукын элитэ ехэ туйлалтые болон хүсые бүхы дэлхэйн хүн зондо үшөө дахин харуулба. Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ ракетын Һарада хүрэжэ ошоһониинь Советскэ Союзай экономическа талаараа тон түргэнөөр хүгжэжэ байһые гэршэлэн харуулна, советскэ наука болон техникын бүхы дэлхэй дээрэ түрүүлжэ ябаһые үнэншэмөөр гэршэлэн харуулна гэжэ «Гуанмин жибао» газетэ «Агууехэ илалта» гэһэн түрүү бэшэг соогоо онсолон тэмдэглэнэ.

Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ хоёрдохи ракетын Һарада хүрэжэ ошоһон тухай мэдээсэлые Албаниин арад угаа ехэ баяртайгаар, омогорхолтойгоор угтаа. Советскэ наука, техникын толотомо ехэ амжалта тухай Албаниин ажалшадай олон тоото мэдүүлгэнүүдые газетэнүүд толилһон байна.

Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ хоёрдохи ракетэ замбуулинай нюусые мэдэжэ абахын түлөө хүнэй ехээр эрмэлзэжэ байһые, найрамдалые болон ажамидаралые һуухые тэдэнэй гүнзэгыгөөр эрмэлзэжэ байһые харуулна. Энэ ракетэ советскэ наука, техникын ехээр дэбжэһые гэршэлэн харуулна гэжэ Албаниин эб найрамдал хамгаалха комитедэй түрүүлэгшэ ...реман Улы бэшэнэ.

Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ ракетэ Ливанай хүн зониие ехээр һонирхуулаа. Энээн тухай ... хаа хаанагүй хөөрэлдөөнүүд ... по. Советскэ Союзһаа Ливанда байдаг посольстводо, советскэ ... сад эмхи зургаануудта организацинуудай, энгэй хүнүүдэй зүгһөө тоото амаршалганууд ороно. ... ушар тухай газетэнүүд бүхэли ... даһануудые зорюулна. «Хүн ... тэнэй түүхэдэ анха түрүүнээ ... да хүрэжэ шадаха аппарадые ... ухаалан зохёобо. Бүхы дэлхэйн ... эрдэмтэдэй магтан һайшаажа ... һан научна энэ габьяа сэдьхэл... хэ доһолгоно» гэжэ «Ле Суар» ... зетэ бэшэнэ.

Советскэ Союз дотор замбуулин соогуур дабшадаг ракетын амжалтатайгаар табигдажа, тэрэнэй ... рада хүрэжэ ошоһые Японой ... лэл тайлбарилһан зандаа. Ракетэ табигдаһан ушар наука, техникын элитэ ехэ туйлалта, хүнэй оюун ... долой түгэлдэр илалта мүн ... гэжэ «Джапан таймс» газетэ ... шэнэ.

Нью-Йоркһоо, Лондонһоо, ...градһаа, Токиоһоо, Парижһаа, ...сикын ниислэлһээ—дэлхэйн ... бэрсэгэй бүхы орон нютагуудһаа ... мэдээнүүд абтана. Советскэ ... тын Һарада хүрэжэ ошоһые ... скэ наука, техникын асари ехэ ... лалта гэжэ дэлхэйн олониитэ ... лоно.

(ТАСС)

Гвинейн демократическа партиин съезд

КОНАКРИ, сентябриин 15. ТАСС-эй корреспондент А. Званцов иигэжэ мэдээсэнэ: Франциин колонизаторнуудай дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө Гвинейн арадай тэмсэлые толгойлһон Гвинейн демократическа партиин V съезд мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Ороной бээ даанхай байдалтай болоһоной һүүлээр түрүүшынхеэ зарлагдаһан демократическа партиин съезд Африкын залуу республикын үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ юм. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Чехословакиин, Германиин Демократическа Республикын, Румыниин, Болгариин коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд, Ганын, Мароккын, Либериин, Ньясалендын, Сенегалай болон Африкын бусад оронуудай элдэб политическэ партинуудай түлөөлэгшэд съездэ хабаадалсахын тулада Гвинейн Республикын ниислэлдэ ерээ.

Гвинейн демократическа партиин политбюрогой гэшүүн, политическэ секретарь Сайфулай Диалло съездын түрүүшын заседани дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Бүхы арадуудтай хани барисаатай байха, революционно хүсэнүүдэй бата нэгэдэлые хангаха уряатайгаар съезд үнгэржэ байна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Оронойнгоо бээ даанхай байдалые бэхижүүлхыень, экономикоёо шэнэдхэн байгуулгада туһалхые Гвинейн арадые С. Диалло уряалаа.

Бээ даанхай байдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан ...гын, Камерунай, Кениин, Родезиин, Алжирай болон Африкын бусад оронуудай арадуудые Гвинейн демократическа партиин политбюро... гой зүгһөө С. Диалло амаршалаа.

С. Диаллын үгэ хэлэһэнэй ...лээр, Чехословакиин Коммунистическэ партиин, Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин, Болгариин Коммунистическэ партиин, Франциин Коммунистическэ партиин, Ганын Арадай суглаанай партиин съездэ эльгээһэн амаршалганууд эдэ партинуудай түлөөлэгшэд ...шаа. Тэдэниие ень съездын делегадууд ехэ анхаралтайгаар шагнаа байна.

КПСС-эй делегациие толгойлһон Узбекистанай компартиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидовые съездын делегадууд ... смэ альга ташалгаар угтаа. Гвинейн демократическа партиин V съездэ КПСС-эй ЦК-гэй эльгээһэн амаршалгые тэрэ уншаа.

Демократическа партиин юрэнхы политика тухай Гвинейн Республикын президент, демократическа партиин генеральна секретарь Секу Туре съездын сентябриин 14-нэй үдэшын заседани дээрэ элидхэл хээ.

США-гэй гүрэнэй департаментда журналистнуудай уласхоорондын организациин эльгээһэн буруушаалга

ПРАГА, сентябриин 15. (ТАСС). Н. С. Хрущевой США ороһонтой дашарамдуулан тиишэ ошохые хүсэһэн Хитадай Арадай Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Вьетнамай Демократическа Республикын журналистнуудта зүбшөөл үгэхэһөө арсаһан тушаань США-гэй гүрэнэй департаментда журналистнуудай уласхоорондын организаци буруушаалгын телеграмма эльгээгээ гэжэ Чехословакиин телеграфна агентство мэдээсэнэ.

США-гэй президент Эйзенхауэрта Советскэ правительствые толгойлогшын айлшалалга дэлхэйн ... угаа ехэ удха шанартай ... болоно. Энэ аяншалгаһаа уламжалан ондо ондоо политическэ ... гуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ ... банаар зэргэ оршон байха үе ... хэнь гэжэ хүн түрэлтэн найдана... Тнимэһээ энэ тон шухала ушар ... хай хүн зондоо дуулгажа ... эрхэеэ нэгэшье орон хаһагдаха ёһогүй. Өөрынгөө шиидхэбэри ... болюулжа, зүбшөөл үгэхыень ... нэй департаментые журналистнуудай уласхоорондын организаци ... уряална гэжэ телеграмма соо ... лэгдэнэ.

Америкын ракетэ табилга урагшагүй байба

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 15. (ТАСС). Юнайтед Пресс интернейшнл агентствын корреспондент Канаверал хушуунһаа иигэжэ мэдээсэнэ. «Юпитер» гэжэ дүтэшэг һүрэдэг ракетые армиин командовани энэ үглөөгүүр табижа шадабагүй. «Юпитер» ракетэ дутагдалтай байһан дээрэһээ табилгын талмай дээрэһээ һүрэжэ шадаагүй гэжэ Канаверал хушуундахи ракетнэ талмайн захиргаанай түлөөлэгшэ мэдүүлээ гээд корреспондент бэшэнэ.

Энээнһээ 3 час урдуур, дэлхэй тойрон дабшадаг одые «Авангард» ракетэ хэрэглэн табиха гэһэн ... дэлгэнь мүн лэ урагшагүйдөө гэжэ корреспондент заана.

Редакторай орлогшо
С. БАЛЬЖИНИМАЕВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам редактора 32-74, отв секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни — 34-05, сельского хозяйства и советского строительства — 47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации — 35-14, культуры — 24-74, писем и рабселькоров — 40-49, отдел переводов, корректорская — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н01145. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5059